

Reactie 25

Gemeente Bronckhorst
T.a.v. de gemeenteraad en
het college van burgemeester en wethouders
Elderinkweg 2
7255 KA HENGELO

Tevens per fax naar 0575 - 75 05 99 en

per e-mail: info@bronckhorst.nl; m.besselink@bronckhorst.nl; w.buunk@bronckhorst.nl;
c.blaauw@bronckhorst.nl; p.hofman@bronckhorst.nl; b.drewes@bronckhorst.nl;
p.bakker@bronckhorst.nl; c.berendsen@bronckhorst.nl; m.berenschot@bronckhorst.nl;
j.bergervoet@bronckhorst.nl; u.terbraak@bronckhorst.nl; r.bruns@bronckhorst.nl;
d.ebbers@bronckhorst.nl; j.engels@bronckhorst.nl; h.evers@bronckhorst.nl;
a.vanderhouwen@bronckhorst.nl; c.jansen@bronckhorst.nl;
y.kleinbraskamp@bronckhorst.nl; j.kleinlenderink@bronckhorst.nl;
t.vanlinder@bronckhorst.nl; t.lusink@bronckhorst.nl; j.meulenveld@bronckhorst.nl;
h.pelgrom@bronckhorst.nl; w.pelgrom@bronckhorst.nl; l.preijde@bronckhorst.nl;
h.vanrooijen@bronckhorst.nl; a.spekschoor@bronckhorst.nl; r.vanvelsen@bronckhorst.nl;
m.westerink@bronckhorst.nl; r.weverink@bronckhorst.nl; griffie@bronckhorst.nl

INZAKE : Windturbines gemeente Bronckhorst
E-MAIL : r.vandomselaar@amice-advocaten.nl
UTRECHT, 16 september 2019

Geachte leden van de Gemeenteraad, geacht College!

Tot mijn kantoor wendden zich vele bewoners uit uw gemeente, welke bewoners worden vertegenwoordigd door de heren R. Meenhuis, E. Slutter en I. Reintjes namens het Actiecomité Tegenwind Keppel en Eldrik, met het verzoek hun belangen te behartigen en het navolgende onder uw aandacht te brengen.

Alvorens cliënten hieronder zullen ingaan op hun standpunten, merken cliënten allereerst op dat zij pas zeer recent (circa twee weken geleden) bij geruchte hebben vernomen dat de gemeente plannen heeft om mogelijk windturbines te realiseren en in dat kader de Verrijkte Routekaart heeft opgesteld. Cliënten zijn ook nimmer door de gemeente en/of een initiatiefnemer op de hoogte gesteld van deze plannen.

Voornemen realisatie windturbines

Onlangs heeft uw gemeente de ‘De Verrijkte Routekaart Energieneutraal Bronckhorst’ opgesteld, waarin onder meer stappen voor inwoners, bedrijven en energiecoöperaties zijn opgenomen om zelf aan de slag te kunnen met de energie-opgave. Daarnaast is de Verrijkte Routekaart aangevuld met een specificatie van de ruimtelijke randvoorwaarden in Bronckhorst en de ruimtelijke procedures die worden gevolgd bij duurzame energie-initiatieven. Met het vaststellen van de Verrijkte Routekaart zou uw gemeente de eerste concrete stap zetten naar de realisatie van windturbines in uw gemeente. De eerste initiatiefnemers hebben zich naar verluid reeds bij uw gemeente gemeld. Hierbij zou een initiatiefnemer ruim een jaar geleden al een eerste gesprek hebben gevoerd met de verantwoordelijk wethouder en een medewerker.

De Verrijkte Routekaart Energieneutraal Bronckhorst (hierna de ‘Verrijkte Routekaart’) ligt, samen met de participatiehandreiking en Bronckhorster ruimtelijk afweging, van 28 augustus t/m 17 september 2019 ter inzage. Door middel van dit schrijven wensen cliënten nadrukkelijk op te merken dat de realisatie van windturbines binnen de gemeente zal leiden tot zeer veel overlast en het woon- en leefklimaat van bewoners ernstig zal worden aangetast.

Cliënten zien zich genoodzaakt om zich te verzetten tegen dit initiatief, nu zij bij het daadwerkelijk realiseren van windturbines met maar liefst een tiphoogte van minimaal 200 meter, grote nadelige gevolgen zullen ondervinden. Cliënten benadrukken dat zij niet tegen windenergie zijn, maar zullen bij de komst van windturbines met een dergelijke omvang onevenredig worden benadeeld door ernstige geluidsoverlast, slagschaduw hinder, aantasting van de omgevingskarakteristiek en een forse waardedaling van hun woning. Bovendien stellen cliënten zich op het standpunt dat de Verrijkte Routekaart op essentiële onderdelen onjuistheden bevat en de kaders niet c.q. onvoldoende zijn afgebakend, waardoor het woon- en leefklimaat van de inwoners van uw gemeente op geen enkele wijze worden gewaarborgd.

Ernstige nadelige gevolgen voor het woon- en leefklimaat van bewoners van uw gemeente

Cliënten zullen zich tot het uiterste verzetten tegen een eventueel voornemen om nabij hun woningen windturbines te realiseren. Zij wensen uw gemeente op voorhand te wijzen op de grote nadelige gevolgen van de eventuele komst van windturbines op de voorgestelde locaties en stellen zich nadrukkelijk op het standpunt dat - gezien de hierna te noemen vele negatieve gevolgen - uw gemeente in het geheel dient af te zien van het voornemen om windturbines te realiseren:

1. Er zal een grove verstoring van het groene landschap en flora en fauna optreden;
2. De mogelijk geringe afstand van de turbines ten opzichte van vele woningen is onacceptabel en zal een onaanvaardbare negatieve invloed hebben op een goed woon- en leefklimaat. Zoals u ongetwijfeld zult weten veroorzaakt het wiekgeluid van windturbines slapeloze nachten voor omwonenden. Het specifieke turbinegeluid en slagschaduw maakt omwonenden ziek;
3. De Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) heeft zeer recent de aanbeveling gedaan om de blootstelling aan het geluid van windturbines overdag niet boven 45 dB uit te laten uitkomen. Het valt niet uit te sluiten dat deze aanbeveling grote gevolgen zal hebben voor de Nederlandse wetgeving, die thans niet aan deze richtlijn voldoet. Hierbij wordt opgemerkt dat de geluidsniveaus zoals thans zijn opgenomen in het Activiteitenbesluit ook zijn gebaseerd op deze (verouderde) aanbevelingen van de WHO en derhalve de nieuwe aanbevelingen / richtlijn door de Nederlandse overheid niet zonder meer naast zich neergelegd kan worden;
4. De woning van vele inwoners van uw gemeente zullen aanzienlijk in waarde dalen;
5. Er is in het geheel nog niet onderzocht of überhaupt voldaan kan worden aan het verbod van overschrijding van het wettelijk toegestane aantal aanvaringslachtoffers onder (beschermde) vogels die veelvuldig juist op deze locatie voorkomen;

Ad 1 Welstand en bijzonder gebied

De gemeente Bronckhorst kenmerkt zich door het open en agrarisch karakter. Zoals Natuurlijk Achterhoek op haar website¹ terecht opmerkt:

“Bronckhorst is gelegen tussen de IJssel en de rand van het Oost-Nederlands zandplateau. Binnen de gemeente liggen diverse typen landschappen met elk hun eigen kenmerken: het IJsselland, broekland, oud cultuurland, landgoedland en velden. Van west naar oost loopt het landschap op van laag, open en drassig naar een licht glooiend zandgebied met kronkelende oude wegen. Die diversiteit is kenmerkend voor Bronckhorst.

Het behoeft geen betoog dat de komst van windturbines het karakter van dit gebied in zijn geheel doet laten verdwijnen. Uit de thans aanwezige rapporten blijkt niet dat dit aspect adequaat is beoordeeld. Uit de ‘Bronckhorster ruimtelijke afweging’ van augustus 2019 kan wel afgeleid worden dat het plaatsen van windturbines in het beoogde zoekgebied invloed heeft op de beleving van het open karakter van het gebied.

Tijdens de bespreking tussen uw gemeente en diverse omwonenden d.d. 9 september jl. is door de gemeente aangegeven dat in de gebieden met een “Bijzonder maatschappelijke waardering” geen windturbines zullen komen. Een dergelijk verbod is niet opgenomen in de “Inpassingsmatrix”.

Opmerkelijk is dat foto’s van het mooie natuurgebied worden getoond op de website van de gemeente en op brochures welke door de gemeente worden uitgegeven, terwijl dit juist de locatie is waar de windturbines mogelijk worden gerealiseerd. In de visie van cliënten is het nogal tegenstrijdig dat de gemeente enerzijds met deze foto’s uitstraalt hoe mooi de natuur in Bronckhorst is, maar anderzijds dit mooie landschap en de rust wil verstoren door windturbines te plaatsen met een tiphoogte van meer dan 200 meter.

¹ <https://www.natuurlijkachterhoek.org/de-gemeenten/bronckhorst/bronckhorst-landschap/>

Ad 2 Geluidsoverlast

Cliënten merken op dat uit veel wetenschappelijke rapporten blijkt dat omwonenden enorm veel geluidsoverlast ondervinden van windturbines. Zo blijkt bijvoorbeeld uit het rapport van TNO uit 2008 dat personen die binnen een straal van 2,5 kilometer van een windturbine wonen ernstige hinder (zoals slaapproblemen en stress) kunnen ondervinden.² Uit het rapport van het RIVM van juni 2009 blijkt dat bij de (dan nog te verruimen) geluidsnormen van 47Lden een hinder bij 8% van de omwonenden binnenshuis te verwachten is. Buitenshuis gaat het om 34% van de omwonenden, waarvan 19% ernstig gehinderden. Uit datzelfde rapport blijkt tevens dat het type geluid van een windturbine veel hinderlijker is dan andere bronnen, zoals bijvoorbeeld Schiphol.³ Omdat mensen gevoelig zijn voor ritme, is het stampende geluid vaak bijzonder opvallend. Dit is waarschijnlijk één van de redenen dat bij gelijke sterkte de meeste mensen het geluid van windturbines veel irriteranter vinden dan geluid uit bronnen zoals weg- of railverkeer.⁴ Ook Nissebaum⁵ en Van der Bergh⁶ zijn van mening dat windturbines tot op 1,5 en 2 kilometer geluidhinder kunnen opleveren en blijkt uit het TNO-rapport van 2008 eveneens dat de mate van geluidsoverlast gecorreleerd is met de grootte van de windturbines in het blikveld. Windturbines blijken qua geluid hinderlijker dan veel andere voorkomende bronnen, zoals vliegtuigen en wegverkeer.⁷

Cliënten wensen voorts op te merken dat op grond van het Activiteitenbesluit slechts gekeken wordt naar het jaargemiddelde van het geproduceerde geluid van de windturbines. Derhalve valt een periode met veel geluid weg tegen een periode met weinig geluid. Indien een windturbine gedurende de ene dag of nacht extra stil staat, mag die turbine gedurende een andere dag of nacht extra lawaai maken. Op het moment dat de windturbines een paar weken stilstaan door te weinig wind of door een defect, is het mogelijk om gedurende een paar weken

² S.A. Janssen, 'Hinder door geluid van windturbines' (2008), TNO, opdrachtgever Minister van Vrom.

³ E. Verheijen e.a. 'Evaluatie nieuwe normstelling windturbinegeluid', RIVM 2009.

⁴ A. Koers, Windenergie en de overheid, Schettens 2015, p. 17.

⁵ Michael Nissenbaum: Effects of industrial wind turbine noise on sleep and health (2011),.

⁶ F. van den Bergh, Wakker liggen van windturbines, Rijksuniversiteit Groningen (mei 2006).

⁷ Van den Berg e.a., Project Windsfarm perception – visual and acoustic impact of windturbine farms on residents, Universiteit Groningen Universiteit Göteborg 2008.

extra lawaai te creëren.⁸ Deze methodiek van jaargemiddelden strekt zelfs zover dat een windturbine-eigenaar tegen het eind van het jaar exact weet of hij/zij onder de gemiddelde norm blijft. Is dat niet het geval dan zal de turbine-eigenaar de turbine simpelweg stilzetten. Derhalve heeft de windturbine-eigenaar het volledig in eigen hand om onder de gemiddelde jaarnorm te blijven, terwijl omwonenden wel met dagen van (ernstige) geluidsoverlast worden opgezadeld.

Verder wijzen cliënten in dit kader op het onderzoek van Nieuwenhuizen en Müller, waaruit expliciet blijkt dat Nederland de soepelste geluidsnorm kent van Europa.⁹ Uit de resultaten van dit onderzoek blijkt dat een (fictief) park met vijf windturbines in Nederland op slechts 400 meter van woningen mag komen te staan, terwijl deze afstand in Wallonië, Vlaanderen, Duitsland en Denemarken respectievelijk 800, 875, 900 en 1050 meter bedraagt. In de vooroplopende landen voor wat betreft windenergie Duitsland en Denemarken worden nieuwe initiatieven op dit moment stopgezet wegens ernstige geluidsoverlast en gevolgen daarvan bij inwoners.

Ad 3 Nieuwe aanbeveling van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) en onderzoek Universiteit Utrecht

Allereerst merken appellanten op dat uit zeer recente onderzoeken blijkt dat de huidige geluidsnormen tot gezondheidsproblemen kunnen leiden, hetgeen voor de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) aanleiding is geweest om op 10 oktober 2018 haar eerdere geluidsrichtlijnen uit 2009 aan te passen en kenbaar te maken dat de geluidsoverlast van windturbines negatieve gezondheidseffecten kan hebben, onder meer op het hart. De WHO-aanbeveling is te raadplegen op de website van de Wereldgezondheidsorganisatie: <http://www.euro.who.int/en/publications/abstracts/environmental-noise-guidelines-for-the-european-region-2018>.

De blootstelling aan dat geluid zou volgens de WHO-richtlijnen overdag niet boven 45 dB mogen uitkomen. De nieuwe richtlijnen zijn opgesteld in opdracht van de Europese Unie. In Nederland is de normstelling op 14 oktober 2010 in het Besluit algemene regels voor

⁸ A. Koers, Windenergie en de overheid, Schettens 2015, p. 61.

⁹ International EuroNoise 2015 Conference Maastricht, 31 mei - 3 juni 2015.

inrichtingen milieubeheer (Barim) opgenomen en op 1 januari 2011 in werking getreden. De thans specifiek voor windturbines geldende geluidnormen zijn opgenomen in artikel 3.14a lid 1 van het Activiteitenbesluit milieubeheer. Hier is voor een windturbine of combinatie van windturbines een norm van 47 dB Lden opgenomen.

Ook onderzoekers van de Universiteit Utrecht concludeerden onlangs dat de nieuwe en grotere windturbines meer laagfrequent geluid produceren, waardoor omwonenden meer hinder ondervinden. Het rapport van de Universiteit Utrecht is te raadplegen op de website: https://dspace.library.uu.nl/bitstream/handle/1874/322840/Evaluatie_Windpark_Houten.pdf?sequence=1.

Dit onderzoek is door de Universiteit Utrecht verricht naar aanleiding van ernstige mate van geluidsoverlast die de bewoners uit Houten ondervinden van de windturbines. Verder concludeerden deze onderzoekers dat de discussie rond geluid in Houten laat zien dat de beleving van geluid /ervaren overlast (type geluid, frequentie etc.) en gemeten decibellen (die ten grondslag liggen aan de wettelijke norm en de maatwerkvoorschriften) totaal niet met elkaar in relatie lijken te staan. Dit sluit aan bij de bevindingen van het Kennisplatform Windenergie (juni 2015).

Ad 4 Waardedaling woningen

Cliënten merken op dat woningen nabij windturbines fors in waarde dalen. Uit de thans aanwezige informatie, blijkt op generlei wijze dat uw gemeente daarmee rekening heeft gehouden.

Zo oordeelde de rechtbank Oost-Brabant op 8 september 2015 (zaaknummer ECLI:NL:RBOBR:2015:5278) in een planschadeprocedure dat de omvang van de schade voor de aanvrager € 14.000,00 bedroeg, nadat er windturbines op 950 meter afstand van zijn woning werden gerealiseerd.

Ook uit de WOZ-jurisprudentie kan afgeleid worden dat woningen fors in waarde dalen na de komst van windturbines. Zo bepaalde het gerechtshof Leeuwarden dat een afstand van een windmolen (type onvermeld) van 500 meter een waardevermindering van circa 25% tot gevolg

heeft.¹⁰ Datzelfde gerechtshof bepaalde dat een kleinere afstand leidt tot een (nog) grotere waarde druk.¹¹ In een arrest van het gerechtshof Amsterdam komt naar voren dat de rechtbank Haarlem¹², onder verwijzing naar voormeld arrest van het gerechtshof Leeuwarden, een afstand van 700 meter vertaalde in een waardevermindering van 12,5%¹³ bij ‘slechts’ een aanwezige planologische dreiging van de aanleg van een windmolenpark. In een ander geval van planologische dreiging van een windmolenpark (werd een waardevermindering toegepast van 11% inzake een afstand van 850 meter¹⁴. In nog een andere zaak werd in geval van een planologische dreiging van een windmolenpark ten aanzien van woningen gelegen binnen een straal van één kilometer vanaf de locatie van het park een waarde drukkend effect vastgesteld van 15%¹⁵.

Een windturbine op afstand van 220 meter (Enercon E70, 2,3 Mw, ashoogte van 58 meter, rotordiameter van 71 meter, tiphoogte van 93,5 meter) alsmede een andere windmolen (zelfde type) op afstand van 158 meter veroorzaakte een waardedaling van 50%¹⁶.

De rechtbank Leeuwarden, onder verwijzing naar het hiervoor aangehaalde arrest d.d. 7 mei 2003, past een correctie toe van 30% bij een afstand van een windmolen (Vestas 52, 850 kW, ashoogte 40 meter, rotordiameter van 52 meter, geen stilstandschakelaar) tot een woning van 260 meter¹⁷ en circa 50% inzake een windmolen (zelfde type) op afstand van 160 meter¹⁸.

Ad 5 Aanvaringsslachtoffers onder (beschermde) vogels

In aansluiting op het bovenstaande merken cliënten op dat juist in deze omgeving vele (beschermde) vogels voorkomen. Zo broeden en leven in dit gebied de grutto, tureluur, wulp

¹⁰ Hof Leeuwarden 7 mei 2003, LJN AF9019.

¹¹ Idem, r.o. 4.7.

¹² Rb Haarlem d.d. 10 oktober 2006, AY9808

¹³ Hof Amsterdam d.d. 6 maart 2009, BH5974, waar het Hof de uitspraak overigens op andere gronden vernietigde

¹⁴ Hof Amsterdam d.d. 24 november 2009, BK6118 (dreiging aanleg windmolenpark geeft waardedruk)

¹⁵ Rb Zwolle d.d. 26 oktober 2006, AZ1572

¹⁶ Hof Amsterdam d.d. 12 mei 2011, BQ4864 (Zijpe)

¹⁷ Rb Leeuwarden d.d. 18 januari 2006, AV0076

¹⁸ Rb Leeuwarden d.d. 18 januari 2006, AV0072

en zelfs de kwartelkoning. Ook roofvogels als de boomvalk, buizerd, havik, oehoe worden veelvuldig waargenomen in dit gebied. Het locatieonderzoek heeft in het geheel nog niet onderzocht of überhaupt voldaan kan worden aan het verbod van overschrijding van het wettelijk toegestane aantal aanvaringsslachtoffers onder (beschermde) vogels die veelvuldig juist op deze locatie voorkomen.

Inhoudelijk / kaders niet concreet en onvoldoende afgebakend

Hiervoor is ingegaan op de vele nadelige gevolgen voor de bewoners van uw gemeente, op grond waarvan cliënten zich op het standpunt stellen dat uw gemeente in zijn geheel dient af te zien van het realiseren van windturbines. Indien uw gemeente desalniettemin van mening zou zijn dat - ondanks alle negatieve gevolgen zoals hiervoor genoemd - toch nader onderzocht moet worden in hoeverre de realisatie van windturbines binnen de gemeente haalbaar is (waar cliënten dus niet vanuit gaan), dan merken cliënten op dat de Verrijkte Routekaart zeer veel onjuistheden en onduidelijkheden bevat en uw gemeente nimmer op basis van dit document kan beoordelen of de realisatie van windturbines haalbaar zou zijn. Met het vaststellen van c.q. instemmen met de Verrijkte Routekaart zou een eerste concrete stap richting de realisatie van windturbines worden gezet, terwijl dit document onder meer de volgende onjuistheden / onduidelijkheden bevat en de gevolgen niet op hun merites worden beoordeeld:

1. In de Verrijkte Routekaart zijn geen c.q. onvoldoende concrete voorwaarden opgenomen, zodat het bij bewoners volledig onduidelijk is wat de toetsingscriteria zijn of zullen worden;
2. De beleidsmakers van de Verrijkte Routekaart zijn mogelijk vooraf beïnvloed door initiatiefnemers;
3. De huidige kanskaarten zijn onvolledig, onjuist en onduidelijk;
4. Slechte communicatie naar bewoners;
5. Geen gedragscode wanneer de gemeente en initiatiefnemers bewoners moeten betrekken;
6. Geen Bewoners Effecten Rapportage;
7. Onduidelijkheid over noodzaak;
8. Strijdigheid Provinciaal beleid;
9. Strijdigheid met Verdrag van Aarhus;
10. Onduidelijkheid samenstelling Regiekamer Energie.

Ad 1 Geen concrete toetsingscriteria opgenomen

Ondanks dat met het vaststellen van de Verrijkte Routekaart een eerste concrete stap gezet zou worden naar windturbines in uw gemeente, heeft dit plan geen enkele concrete voorwaarden opgenomen aan welke criteria getoetst zal worden. Zo wordt op geen enkele wijze ingegaan wanneer er voldoende draagvlak onder de inwoners zou zijn, hoe schade wordt gecompenseerd, aan welke exacte voorwaarden een geschikt gebied moet voldoen, op welke wijze het stads- en dorpsgezicht wordt beschermd (en deze ook binnen de kaders van het provinciaal en landelijk beleid en wet- en regelgeving blijft) etc. Door het onvoldoende afbakenen van de kaders, ontstaat het risico dat uw gemeente in een later stadium gebonden kan zijn aan een groot windturbineproject, waarbij sprake is van andere voorwaarden dan thans door uw gemeente is beoogd. Alvorens een gemeente kan instemmen met de komst van windturbines zal allereerst voor alle betrokkenen duidelijk moeten zijn wat de exacte plannen inhouden. U als raadsleden en college dienen echter eerst behoorlijk geïnformeerd te zijn en te worden over alle voor- en nadelen om op één van de locaties windturbines te realiseren. Dat bent u dus (nog) niet! Dat vinden cliënten betreurenswaardig en onjuist.

Ad 2 Beïnvloeding

Cliënten hebben vernomen dat uw gemeente al ruim een jaar geleden in gesprek is getreden met een initiatiefnemer van een windturbinepark (Landgoed Keppel). Naar verluid is er vanuit de gemeente bij de initiatiefnemer op aangedrongen dan wel gevraagd om de ideevorming op dat moment niet te delen met omwonenden en te wachten tot dat het beleid van de gemeente daaromtrent is vastgesteld. Ondanks dat de gemeente in het voorgenomen beleid aandringt op eerlijkheid, openheid en transparantie en bewoners vanaf het eerste moment betrokken zouden worden bij de ideeën, heeft uw gemeente desalniettemin inhoudelijk gesproken met een initiatiefnemer en is (mogelijk) bij het opstellen van de Verrijkte Routekaart al beïnvloed door deze initiatiefnemer. Opmerkelijk is ook het feit dat in de Verrijkte Routekaart door de gemeente wordt aangegeven dat zij onderzoek doet naar de mogelijkheid van de bouw van windturbines op twee locaties, maar echter niet aangeeft welke twee locaties in onderzoek zijn. Derhalve is zij ook op dit punt niet open, eerlijk en transparant.

Het bovenstaande heeft bovendien tot gevolg dat het onduidelijk is welke wijzigingen hebben plaatsgevonden in de Verrijkte Routekaart. De gemeente heeft niet alleen bewoners

onvoldoende geïnformeerd en is al langere tijd in gesprek met een initiatiefnemer, maar heeft ook niet onderbouwd/inzichtelijk gemaakt wat er is gedaan met inspraakreacties van bewoners die wel hebben kunnen reageren op een eerdere versie van de Verrijkte Routekaart. Wijzigingen worden niet gepubliceerd en/of bijgehouden, zodat hierop niet gereageerd kan worden. Derhalve is ook onduidelijk hoe de Verrijkte Routekaart die ter besluitvorming wordt voorgelegd er definitief uit komt te zien. Dit is geen transparante en passende procesgang.

Ad 3 De huidige kanskaarten zijn onvolledig, onjuist en onduidelijk

De kaarten waarin de ruimtelijke afwegingen zichtbaar worden gemaakt zijn niet eenduidig en niet volledig beschikbaar. Zowel alle individuele kaarten als ook een samengestelde kaart waarin rekening gehouden is met alle afwegingen, is niet beschikbaar. Deze wordt volgens de Verrijkte Routekaart pas eind 2019 gemaakt. Deze samengestelde kaart dient te zorgen voor transparantie en moet (tijdig) beschikbaar zijn voor alle inwoners, alvorens het besluitvorming- en instemmingstraject bij de gemeente kan plaatsvinden. De stemming binnen het college vindt echter al plaats op 24 september a.s.! Door de afwezigheid van dergelijke juiste, duidelijke en volledige kaarten, blijft het voor eenieder volledig onduidelijk waar welke energiebronnen toegepast kan worden binnen de gemeente, rekening houdend met alle ruimtelijke afwegingen.

Ad 4 Slechte communicatie naar bewoners

Uw gemeente heeft de besluitvorming rondom de Verrijkte Routekaart in maart jl. uitgesteld. Doel van de gemeente was om alle inwoners actief te betrekken en open, transparant en eerlijk te communiceren. Een zeer groot deel van de inwoners (vermoedelijk 80-90%) heeft er nog altijd geen weet van dat er een routekaart is/wordt opgesteld. Bij een onlangs gehouden bijeenkomst van bewoners uit één straat, bleek dat 0 van de 24 aanwezigen op de hoogte was van de Verrijkte Routekaart. Dit wordt volgens cliënten erkend door de betrokken gemeenteambtenaren. In maart jl. is om deze reden (namelijk het volstrekt onvoldoende informeren van de inwoners) het besluit voor de goedkeuring van de Verrijkte Routekaart met een half jaar uitgesteld. Op dit moment zijn nog lang niet alle inwoners bereikt. In de communicatie over het plan is de gemeente tot op de dag van vandaag ernstig tekortgeschoten. Gezien de grote omvang van het project had het natuurlijk op de weg van uw gemeente gelegen om alle inwoners adequaat te informeren. Bijvoorbeeld door het versturen

van een duidelijke brief en hen op de hoogte te stellen van de voornemens en te verwijzen naar een website met meer informatie en plannen. Aangezien bewoners nog onvoldoende geïnformeerd zijn, kan onmogelijk over ‘draagvlak’ worden gesproken. De gemeente blijft hier ernstig in gebreke ten opzichte van haar eigen uitgangspunten. Derhalve verzoeken cliënten U - indien het voornemen om windturbines überhaupt doorgezet moet worden (quod non) - nogmaals om de besluitvorming uit te stellen met minimaal een half jaar, zodat alle bewoners op adequate wijze geïnformeerd kunnen worden.

Ad 5 Geen gedragscode

In de Verrijkte Routekaart is op geen enkele wijze ingegaan op een gedragscode die normaal gesproken bij een dergelijk omvangrijk project wordt opgesteld. Hierdoor is het compleet onduidelijk of (en zo ja, wanneer en op welke wijze) de omgeving wordt betrokken bij de (concept)plannen. Bewoners zijn derhalve volledig afhankelijk van de bestuursrechtelijke wetgeving op dit vlak, welke wetgeving op geen enkele wijze voorwaarden stelt aan de inspraak van bewoners bij (concept)initiatieven, welke van initiatieven van groot belang zijn bij de vaststelling van definitieve plannen. Helaas geeft de wetgever veelal niet de mogelijkheid om verweer te voeren tegen de onderliggende stukken en initiatieven wanneer een appellabel besluit is genomen. Cliënten verzoeken U dan ook om bij het eventueel doorzetten van het plan om windenergie in de gemeente te realiseren (hetgeen cliënten niet verwachten) een gedragscode te laten opstellen door bijvoorbeeld NWEA en/of NLVO, die als onafhankelijke bureaus daarmee ervaring hebben.

Ad 6 Geen Bewoners Effecten Rapportage opgesteld

Voor een dergelijk omvangrijk project dient in de visie van cliënten, naast een Milieu Effect Rapportage, een Bewoners Effect Rapportage opgesteld te worden. Uw gemeente en de bewoners worden hiermee voorafgaande aan het vaststellen van plannen, geïnformeerd over de impact van eventuele windturbines op het woon- en leefklimaat van omwonenden.

Ad 7 Onduidelijkheid over noodzaak

Tijdens de bespreking d.d. 9 september jl. tussen uw gemeente en diverse bewoners, is door uw gemeente aangegeven dat de doelstelling is om een energie-neutrale gemeente te creëren, waarin geen ruimte is voor uitruil van energie met andere gemeenten. Uit de bijlage “Energimix” Bronckhorst blijkt dat de voorgestelde energiebronnen in 2030 zullen zorgen

voor 3.172 TJ aan energie. Echter, uit dit document blijkt tevens dat de energievraag binnen de gemeente slechts 2.394 TJ zal bedragen. In geen van de stukken wordt onderbouwd hoe deze berekening tot stand is gekomen en in hoeverre het mogelijk is om op basis van bijvoorbeeld uitsluitend zonne-energie of andere energiebronnen de noodzakelijke energiehoeveelheid te behalen, zodat bewoners niet de ernstige overlast ondervinden van windturbines. Het overschot aan energie van circa 768 TJ zou kunnen betekenen dat een aantal energiebronnen (zoals windturbines die circa 249 TJ energie opwekken) kunnen vervallen. Cliënten stellen derhalve voor om in dit kader een deskundig bureau in te schakelen teneinde een second opinion uit te voeren.

Het bovenstaande geldt temeer nu het ook nog eens onduidelijk is wat de huidige energiebehoefte van de gemeente is. Voornoemde cijfers zijn slechts gebaseerd op oude cijfers uit 2015. Om een adequaat besluit te nemen ten aanzien van de noodzaak van windturbines, zal dan ook eerst een actuele monitoring moeten plaatsvinden. Deze monitoring ontbreekt op dit moment volledig. De gemeenteambtenaren hebben op 9 september jl. aangegeven dat onduidelijk is wat de actuele stand van zaken is van vraag en aanbod van energie in de gemeente.

Ad 8 Strijdigheid met Provinciaal beleid

Op 19 december 2018 heeft de Provincie Gelderland de Omgevingsvisie Gelderland (2019) vastgesteld. Zoals blijkt uit de plankaart behorende bij deze Omgevingsvisie zijn veel gebieden in en rondom Bronckhorst niet geschikt voor de realisatie van windturbines. Het realiseren van windturbines op deze locatie sluit derhalve ook niet aan bij het provinciaal beleid. In het provinciaal beleid (onder meer het provinciale beleidsdocument “Visie ruimte en mobiliteit”) is als uitgangspunt opgenomen dat windturbines uitsluitend gerealiseerd kunnen worden op locaties waar windenergie kan worden gecombineerd met technische infrastructuur, grootschalige bedrijvigheid en grootschalige scheidslijnen tussen land en water. Uit de Verrijkte Routekaart blijkt geenszins dat de gemeente bekend is met deze strikte voorwaarden die de provincie Gelderland stelt aan de realisatie van windturbines en in hoeverre überhaupt voldaan kan worden aan deze voorwaarden.

Ad 9 Verdrag van Aarhus

Cliënten hebben reeds uitvoerig onderbouwd waarom zij ten onrechte niet c.q. onvoldoende zijn betrokken bij het opstellen en uitwerken van de Verrijkte Routekaart. Deze handelwijze van de gemeente is in strijd met het “Verdrag betreffende toegang tot informatie, inspraak in besluitvorming en toegang tot de rechter inzake milieuaangelegenheden” van 25 juni 1998 (hierna “Verdrag van Aarhus”). Burgers dienen op adequate wijze inspraak te krijgen inzake milieuaangelegenheden. Dit is in casu niet c.q. onvoldoende gedaan. Conform artikel 7 jo. 6 lid 4 van het Verdrag van Aarhus is dit wel een vereiste:

*“Artikel 6**Inspraak in besluiten over specifieke activiteiten*

....

4. *Elke Partij voorziet in vroegtijdige inspraak, wanneer alle opties open zijn en doeltreffende inspraak kan plaatsvinden.*

.....

*Artikel 7**Inspraak betreffende plannen, programma's en beleid betrekking hebbende op het milieu*

Elke Partij treft passende praktische en/of andere voorzieningen voor inspraak voor het publiek gedurende de voorbereiding van plannen en programma's betrekking hebbende op het milieu, binnen een transparant en eerlijk kader, na het publiek de benodigde informatie te hebben verstrekt. In dit kader wordt artikel 6, derde, vierde en achtste lid toegepast. Het publiek dat kan inspreken wordt door de betreffende overheidsinstantie aangewezen met inachtneming van de doelstellingen van dit Verdrag. Voor zover passend spant elke Partij zich in om, bij de voorbereiding van beleid betrekking hebbende op het milieu mogelijkheden te scheppen voor inspraak”

Het Europese Hof van Justitie heeft op 27 oktober 2016 (zaaknummer ECLI:EU:C:2016:816) geoordeeld dat besluiten met betrekking tot de locatie van windturbines ook vallen onder de

reikwijdte van het Verdrag van Aarhus en derhalve onderworpen zijn aan inspraak van de bewoners:

“50. *In casu dient in herinnering te worden gebracht dat het besluit van 13 februari 2014 in het bijzonder betrekking heeft op de technische normen, de exploitatievoorwaarden (met name de stroboscopische schaduwen), de voorkoming van ongevallen en brand (onder meer de stopzetting van de windmolen), de geluidsnormen, het herstel van de locatie in de oorspronkelijke toestand en de zekerheidstelling voor de windmolens. Het belang en de reikwijdte van dergelijke normen zijn voldoende groot voor de bepaling van de op de betrokken sector toepasselijke voorwaarden en de keuzes die via deze normen worden gemaakt in het bijzonder met betrekking tot het milieu, dienen ertoe de voorwaarden vast te stellen waaronder toekomstige concrete projecten voor de bouw en exploitatie van windmolenparken kunnen worden vergund.*

....

54. *Gelet op het voorgaande moet op de prejudiciële vraag worden geantwoord dat artikel 2, onder a), en artikel 3, lid 2, onder a), van richtlijn 2001/42 aldus moeten worden uitgelegd dat een regelgevend besluit als dat in het hoofdgeding, dat verschillende bepalingen voor de installatie van windmolens bevat die moeten worden nageleefd bij de afgifte van administratieve vergunningen voor de aanleg en exploitatie van dergelijke installaties, onder het begrip „plannen en programma’s” in de zin van deze richtlijn valt.”*

Ad 10 Onduidelijkheid samenstelling Regiekamer Energie

Volgens uw gemeente zal er een Regiekamer Energie worden opgericht, welke een belangrijke rol krijgt in het gehele traject. Op geen enkele wijze wordt ingegaan wie zitting zullen nemen in deze Regiekamer. In ieder geval heeft de gemeente eerder bij cliënten aangegeven dat in deze Regiekamer géén omwonenden deel zullen uitmaken van de samenstelling van deze Regiekamer. Cliënten stellen zich op het standpunt dat in de Verrijkte Routekaart ten onrechte

niet nader wordt ingegaan op de samenstelling van deze Regiekamer en ten onrechte bewoners niet deel mogen uitmaken van deze Regiekamer.

Handtekeningenpetitie

Cliënten hebben van zeer veel bewoners vernomen dat zij faliekant tegen de komst van windturbines zijn in de gemeente en in de omgeving van Hoog- en Laag-Keppel en Eldrik. Cliënten zijn sinds afgelopen vrijdag een handtekeningpetitie gestart en zal deze op korte termijn opsturen naar of overhandigen aan uw gemeente.

Verzoek aan de gemeenteraad en het college

Op grond van het bovenstaande verzoeken cliënten u af te zien van het vaststellen van de Verrijkte Routekaart en af te zien van de realisatie van windturbines nabij de woningen van de bewoners van uw gemeente, althans in ieder geval op grond van het bovenstaande te concluderen dat de Verrijkte Routekaart thans op geen enkele wijze als uitgangspunt kan dienen om nader onderzoek te doen naar de mogelijkheden binnen uw gemeente om windturbines te realiseren.

Het bovenstaande ziet voornamelijk op de windturbines, waartegen cliënten ernstige bezwaren hebben. Voorgesteld kan worden om energieprojecten waarover geen discussie bestaat door te zetten, maar energieprojecten waarover veel discussie bestaat c.q. weerstand is (zoals windturbines) voorlopig niet door te zetten en eerst zorgvuldig af te kaderen en inwoners op adequate wijze daarin te betrekken.

Tot slot wordt opgemerkt dat cliënten nog een aantal vragen hebben, welke zijn opgenomen in bijgevoegde vragenlijst.

Cliënten gaan ervan uit u met het bovenstaande voldoende te hebben geïnformeerd. Graag zien cliënten uw concrete en inhoudelijke schriftelijke reactie op alle bovengenoemde onderdelen en bijgevoegde vragenlijst uiterlijk 23 september a.s. met belangstelling tegemoet.

Met vriendelijke groet,
Amice Advocaten BV,

A handwritten signature in blue ink, consisting of a long horizontal stroke with a small loop at the end and a vertical stroke on the left side.

R. van Domselaar

Bijlage: Vragenlijst d.d. 16 september 2019

(aanvullende) vragenlijst van de bewoners behorende bij de brief d.d. 16 september 2019

- **Wat is nu onze rechtspositie in het kader van de Verrijkte Routeplanner?**
Is het mogelijk om bezwaar, beroep en eventueel hoger beroep in te stellen?
- **Hoe wordt de 2 km-zone vanaf het beschermd dorpsgezicht beschermd op lokaal, landelijk en provinciaal niveau?**
Deze voorwaarde kan bijvoorbeeld geprioriteerd worden in de Verrijkte Routekaart, waarbij de gemeente dient aan te geven dat nimmer van de voorwaarde afgeweken kan worden. Op deze wijze is het voor eenieder duidelijk dat het beschermen van het dorpsgezicht een harde eis is.
- **Er is geen inzicht in de (energie)bijdrage van lopende initiatieven en er is geen overzicht van de initiatieven in idee-vorming fase (incl. hun bijdrage). Wat is de huidige stand van zaken?**
Er zijn verschillende initiatieven genomen. Een aantal lopende initiatieven wordt gecommuniceerd door de gemeente op haar website. Onduidelijk is welke bijdrage deze initiatieven zullen leveren (hoeveel TJ gaan deze opwekken?). Het is de bedoeling dat inwoners, meedenken en meedoen en gevraagd is hen reeds bij de ideevorming tijdig te informeren over de initiatieven die genomen worden. Inzicht in de initiatieven in de idee-fase ontbreekt volledig. Transparantie (tijdig, open en eerlijke communicatie) hierin is belangrijk. De gemeente wordt gevraagd te organiseren dat dit inzichtelijk wordt gemaakt en kenbaar te maken in de routekaart dat zij dit ook zal doen.
- **Is het mogelijk dat ruimtelijke afwegingen opgenomen in de “Bronckhorster ruimtelijke afweging bij energie initiatieven” gaan wijzigingen? Of is het mogelijk dat er uitzonderingen worden gemaakt of anderszins deze ruimtelijke afwegingen kunnen worden omzeild/niet van toepassing worden verklaard/overruled? Zo ja, op welke wijze?**
- **Wat zijn de exacte wijzigingen geweest in de routekaart alvorens deze voor instemming wordt ingebracht bij de colleges en ook inzage in alle reacties en wat de gemeente met de reacties gedaan heeft? Aansluitend houden wij het recht voorbehouden op basis van de nieuwe kaart nog op- of aanmerkingen te maken.**

Reactie 26

Beste lezer,

Het volgende formulier is bij uw organisatie ingediend.

Naam formulier: **Reactieformulier Verrijkte Routekaart Energieneutraal Bronckhorst 2030 (Z107695)**

Referentie: **000000013de6**

Datum en tijdstip: **16-09-2019 21:02 uur**

Uw gegevens

Uw naam: **Rob Meenhuis**

Straatnaam + huisnummer: **██████████**

Woonplaats: **6998AH Laag-Keppel**

E-mailadres: **██████████**

Wat is uw reactie?: **De invulling van het werken aan een energie neutraal Bronckhorst wordt met de huidige aanpak weer van bovenaf opgelegd; een ethisch en politiek gezien zeer zwakke aanpak. Met zeer aantoonbaar gebrek aan communicatie vanuit de gemeente én niet open, eerlijk en transparant. Ik ben graag bereid meedenken in mogelijkheden voor duurzaam en energie-neutraal Bronckhorst waarbij dit gehele traject echt op een heel andere manier moet én kan.**

Graag verwijs ik naar de bijlage, die hedenmiddag ook naar collegeleden en raadsleden is gezonden.

Specifiek ook aandacht voor het volgende: tijdens de bespreking tussen uw gemeente en diverse omwonenden d.d. 9 september jl. is door de gemeente aangegeven dat in de gebieden met een “Bijzonder maatschappelijke waardering” geen windturbines zullen komen. Een dergelijk verbod is niet

opgenomen in de “Inpassingsmatrix”. Graag ontvang ik een bevestiging dat dit wordt meegenomen in de Inpassingsmatrix. Tevens ontvang ik graag ook antwoord op de in de bijlage vermelde vragen.

Vriendelijke groet.
Rob Meenhuis

U kunt eventueel bijlage(n) meesturen. Met de knop 'Bestand(en) toevoegen' kunt u meerdere bijlagen toevoegen.

Let op: een bestand mag niet groter zijn dan 8Mb en de totale grootte van alle bestanden mag niet meer dan 19Mb zijn.

Zijn uw bestanden te groot om mee te sturen, dan kunt u de bijlage(n) ook mailen aan info@bronckhorst.nl. Vermeld daarbij in elk geval uw (organisatie)naam en 'Bijlage(n) bij Reactieformulier Verrijkte Routekaart Energieneutraal Bronckhorst 2030'.

Bijlage: 2019.09.16 brief naar gemeente.pdf (1.1 MB)

Zie reactie 25 voor deze brief.

Met vriendelijke groet,

SIMform
(Deze email is automatisch gegenereerd)

Reactie 27

Beste lezer,

Het volgende formulier is bij uw organisatie ingediend.

Naam formulier: **Reactieformulier Verrijkte Routekaart Energieneutraal Bronckhorst 2030 (Z107695)**

Referentie: **000000013de9**

Datum en tijdstip: **16-09-2019 21:04 uur**

Uw gegevens

Met dit formulier kunt u reageren op de Verrijkte Routekaart Energieneutraal Bronckhorst 2030. Wij gebruiken uw gegevens uitsluitend voor dit onderwerp. We bewaren ze niet langer dan noodzakelijk.

Uw naam: **JJP Groot**

Straatnaam + huisnummer: **██████████**

Woonplaats: **Hengelo Gld.**

E-mailadres: **██████████**

Wat is uw reactie?: **zie bijgevoegde zienswijze aan college en gemeenteraad**

Bijlage: **Zienswijze op Verrijkte Routekaart Bronckhorst Energieneutraal JJP Groot.pdf (130.7 KB)**

Met vriendelijke groet,

SIMform
(Deze email is automatisch gegenereerd)

Reactie en zienswijze op Verrijkte Routekaart Bronckhorst Energieneutraal

aan: College van B&W en gemeenteraad van de gemeente Bronckhorst

van J.J.P. Groot, Koningsweg Hengelo Gld.

dd. 16 september 2019

Ik voel mij overvallen door de routekaart van de gemeente. Net na de zomervakanties op 28 augustus jl worden stukken ter inzage gelegd en beperkt gecommuniceerd in een persbericht. Vervolgens wordt er slechts 2 weken reactietijd geboden. Weliswaar heeft u inmiddels 250 inwoners (150+80) en deskundigen gesproken bij de tot standkoming van de visie, echter wanneer de rond 42.000 bewoners aan de beurt zijn voor inspraak en reactie op een ingrijpend beleidskader, die hun woon-, werk- en leefomgeving sterk zal beïnvloeden, wordt er weinig tijd gegund. Bovendien schat ik in dat velen hiervan niet op de hoogte zijn en dus straks met voldongen feiten geconfronteerd zullen worden na het definitief besluit van de gemeenteraad.

Mijn zienswijze treft u hieronder aan. Op de gestelde vragen zou ik graag antwoorden ontvangen.

- 1) Uw vermeld in uw stukken een tweetal innovatieve duurzaamheidsprojecten van de gemeente: het stadhuis en het zonnepark de Kwekerij. Laat ik in herinnering nemen dat het stadhuis voor rond 22 miljoen euro is gebouwd, waar dan ca. 200 ambtenaren hun werkplek hebben gevonden. Het stadhuis was een project wat veel duurder is uitgevallen als oorspronkelijk begroot, dat staat me vooral bij.
Ook de Kwekerij heeft geschiedenis. Dit gebied was oorspronkelijk ontwikkeld voor woningbouw, echter door bouwbeperkingen van de Provincie zijn deze plannen niet doorgegaan. Uiteindelijk is er voor deze te dure gemeente grond een andere bestemming gevonden: een zonnepark. Voor de gemeente bood deze alternatieve bestemming een mogelijkheid om haar verliezen op de grondexploitatie te compenseren met de langjarige pacht van de exploitant. Beide kapitaalsintensieve projecten zijn mijnsinziens dus geen goede voorbeelden van duurzaamheidsprojecten. In beide gevallen is er een draai gegeven aan de financiële overschrijdingen en verliezen.
- 2) Uw vermeld in uw routekaart de aandacht voor participeren en informeren. Ook signaleert u zorgen bij burgers op het landschap en leefbaarheid. Tevens bent u zich ervan bewust van maatschappelijke onrust omtrent mn. grote windmolens.
Gezien de impact van de beleidsdocumenten op de WRO/AWB en WABO na een besluit van de gemeenteraad, vind ik dat u deze participatie vooraf wel erg beperkt invult. Een brief aan alle bewoners, zoals door 1 van de geïnterviewden is voorgesteld, was wel het minste geweest. Vooral bewoners die in gebieden wonen waar windmolenparken kunnen komen behoren dit te weten als hun gemeenteraad hiertoe gaat besluiten. Uw communicatie komt hierin niet transparant over en wekt de suggestie om even op een achternamiddag te gaan besluiten waar de zoekgebieden van die grote windmolens komen te liggen.
- 3) De doelstellingen voor 2030 zijn duidelijk. Enerzijds 45% reductie van energieverbruik en anderzijds voor 55% een energietransitie aan gaan. Opmerkelijk is echter dat u in alle bijgeleverde stukken vooral ingaat op die 55% energietransitie. Slechts 3 verwijzingen worden gegeven hoe die 45% energiereductie kan worden gerealiseerd: inzet energiecoaches,

'goedkope' leningen en samenwerkingsovereenkomsten met grotere bedrijven/ energiegebruikers.

Hoe de burger en bedrijven en u als college die 45% energiereductie vervolgens wil gaan realiseren blijft hiermee echter volstrekt onduidelijk. Dientengevolge zijn hier ook geen financiële middelen aan gekoppeld. Dat die opgave voor de energiereductie groot is in Bronckhorst constateert u wel door aan te halen dat 90% van de 16.000 woningen matig geïsoleerd is. Met de helaas sterk toenemende belastingen op energie is dit een toenemende zorg voor het besteedbare inkomen van de burger. Het aangaan van schulden verbetert dat zeker niet.

Ik vind dat u deze 45% pijler onvoldoende heeft uitgewerkt en geen financiële middelen reserveert. Bovendien faciliteert en stimuleert u dat burgers meer schulden aangaan en dat duidt niet op een zorgplicht, die ik van de overheid verwacht. Juist verdieping op dit werkspoor gaat de burger voordelen opleveren door een lagere energierekening!

- 4) Hoe krijgt de burger met dit beleidsplan en een redelijk geïsoleerde woning en een stabiel of licht dalend energieverbruik, die energierekening nog lager en tegen welke kosten? 40% is inmiddels belastingen en een (locale) energietransitie zal dit mijnsinziens niet veranderen, omdat je daarmee blijft leveren en afnemen van het energienet en dus belaste leveringen. Alleen een houtkachel en een zonneboiler doen het verbruik en kosten echt afnemen, omdat je daarmee off-grid blijft. Off-grid oplossingen, individueel of in (buurt) collectief, zijn niet uitgewerkt in het plan. Waarom niet?

Aanvullend doet zich hierbij de vraag voor waarom in principe de AGEM de afnemende en leverde partij moet worden bij initiatieven. De gemeente heeft door haar belang in de AGEM hierin een dubbelrol die investeringskeuzes kunnen beïnvloeden. Eenzelfde vraag doet zich voor bij inzetten van gemeentegronden. Het voorbeeld van de Kwekerij maakt duidelijk dat hierin de afweging gekleurd kan zijn door eigen belang.

- 5) De door u aangekondigde grote verbouwing zal een enorme stikstof uitstoot tot gevolg hebben. Hoe past dit beleidsplan in de recentelijk op slot gezette PAS regeling. Waar en door wie zal er gecompenseerd moeten worden? Moeten boeren straks nog meer compenseren in hun bedrijfsvoering door die energie ambities en verbouwingsplannen van grondeigenaren en mogelijk collega boeren? De verrijkte routekaart rept hier geen woord over terwijl dit momenteel bouwend Nederland grote beperkingen op legt.
- 6) De routekaart geeft de doelstelling aan om in 10 jaar energieneutraal te worden. Hoe beoordeelt en toetst u nieuwe initiatieven indien de terugverdientijd van een investering langer is als deze 10 jaarsperiode. Hoe wordt de (tussentijdse) resultaat doelstelling gewogen met dan lopende projecten die nog in de 'aanloop-/verliesfase' zitten. Hoe kunt u daarmee de komende 10 jaar beoordelen of instrumenten of initiatieven gestimuleerd moeten worden ergo of ze voldoen aan het behalen van die doelstellingen in die 10 jaar? Het benoemen van datascience is wel erg eenvoudig en populistisch indien over deze onderliggende parameters, uitgangspunten en wegingsfactoren geen heldere besluiten zijn genomen. De toekomstige besluitvorming heeft daarmee geen heldere kaders op basis van deze nota.
- 7) De participatiehandreiking vermeld lokaal eigenaarschap, samen/mee doen, meeprofiteren, open dialoog en daadwerkelijk iets te zeggen hebben (zeggenschap). Onduidelijk wordt wat dat eigenaarschap inhoudt, indien je niet financieel kunt en wilt participeren. Bovendien roept dit de vraag op waar u de grens legt bij die lokaliteit. Is bijvoorbeeld een investeringsmaatschappij die zich in Bronckhorst vestigt degene die dan ook kan participeren? Of is dit afgebakend voor de inwoners en omwonenden die nabij die installatie wonen en dus echte belanghebbenden zijn?

Ook de verwoording samen doen roept vragen op. Hoe werkt dat uit als je een grote windmolen nabij je woning krijgt. Alleen je mening kunnen geven (tegen namelijk), vervolgens geconfronteerd worden met een onverkoopbaar huis en eventueel nadelige gezondheidseffecten (stress bv) op de koop toe. Hoezo samen doen ? Hoe profiteer je daarvan dan mee ? Wat betekent die zeggenschap dan nog ?

Zeggenschap suggereert dat je als burger mee kunt bepalen, dat is anders als meepraten of participieren.

Ik vind het gehanteerde taalgebruik niet duidelijk, bovendien verhullend en slechts framing, waarbij geen recht wordt gedaan aan burger die echt de nadelige gevolgen gaat dragen van allerlei typen installaties. Hoe compenseert u dat ? Laat u die burger alleen staan (nl. zelf procederen) of wordt er een schaderegeling ontworpen die verlies aan woningwaarde compenseert en vergoeding biedt voor overlast ?

- 8) Ook vermeld u inclusiviteit. Het is mij onduidelijk wat u hiermee bedoeld in het kader van een participatieproces bij energie initiatieven. Betekent dat dat ook niet direct betrokkenen met de omwonenden mogen meepraten over een te realiseren project bij hun in de buurt ? Waar wordt de grens van lokale omgeving getrokken bij hoge windmolens waar je op 3 kilometer afstand ook tegenaan kijkt. Inclusiviteit zou kunnen suggereren dat iedere inwoner belanghebbende is in het kader van de AWB is. Kunt u dit nader toelichten ?
- 9) Ook wordt de Raad voor Inspiratie aangehaald. Onduidelijk is wat het mandaat en de bevoegdheden worden van deze raad. Gezien de maatschappelijke onrust over de plaatsing van grote windmolens lijkt het wenselijk dat expliciet wordt aangegeven wie in deze raad gaan komen, waarom iemand daar een plekje verdient, waar ze zelf wonen en of ze een belang hebben.
- 10) U vermeldt dat de gemeenteraad nu moet komen tot een definitief besluit. Vraag is echter waar wordt dan over besloten ? Is dat dan goedkeuring geven aan het plaatsen van maximaal 12 grote windmolens met een hoogte van ca. 230 meter in de op kaart aangegeven laagwaardige gebieden ? Overigens lijkt het mij onverantwoordelijk om als gemeenteraad beleid goed te keuren waar geen financiële consequenties zijn zichtbaar gemaakt.
- 11) In de participatieladder staat samen doen bovenaan. Sympathiek, maar hoe gaat u dan om met burgers die gewoonweg tegen zijn ? Geen grote windmolens willen ? Doen zij dan niet meer mee ? Hoe gaat u deze burgers bereiken ? Wat kunt u mensen dan bieden ?
- 12) Ook wordt vermeld gelijkwaardig samenwerken. Er moet opbrengst in de omgeving zijn. Hoe zit dat als je niet financieel kunt participieren ? Welke opbrengst geeft dit dan; wat heb je nog voor een zeggenschap ?
- 13) Waarom slechts 50% lokale financiële inbreng ? Lijkt logischer en wenselijk om dat juist minimaal 51% te laten zijn, zodat externe investeerders echt moeten luisteren.
Voor met name grote windmolenparken zal vanwege de enorme kapitaalslast een financiële inbreng vanuit de burgerij een utopie blijken te zijn (0,1% participatie in een molenpark van 50 miljoen euro vergt al een investering van 50.000 euro). Hoe ziet u dit in de praktijk werken wanneer het om zulke grote bedragen gaat ? Zeggenschap is daarmee wel een beperkt begrip. Preferente aandelen voor inwoners/omwonenden zou dit kunnen afdekken. Hoe staat u daar tegenover ?
- 14) De AWB vermeldt expliciet belanghebbende als degene die ontvankelijk is in een beroep en bezwaar procedure. In uw beleidstuk wordt gesproken over omwonenden, inwoners en lokale omgeving. Hoe verhoudt zich dit met die wettelijke eis als belanghebbende. Ben ik als inwoner die op ruim 3 kilometer afstand naar een windmolen van 230 meter aankijk ook een belanghebbende in uw opvatting ? En op 1 kilometer afstand of 500 meter. Hoe wordt die lokale omgeving begrenst ? Deze criteria ontbreken en hebben ook invloed op de vraag

wanneer ik dus als burger mag meepraten over initiatieven die mij wel kunnen raken. Uw nota geeft hier geen uitsluitel over. Een deficientie die ik graag aangevuld zou willen zien.

- 15) Uw eerste punt in participatiekader/randvoorwaarden voor energieprojecten vind ik misleidend en suggestief. Er staat nl. dat een plan ingediend moet worden door de initiatiefnemers dat als participatiedoel heeft om inwoners te laten meedoen in de omslag naar een energieneutraal Bronckhorst. De participatie lijkt daarmee een soort van heropvoeding te worden voor ongelovigen, betaald door de investeerder. Zeggenschap, gehoord worden, eventueel financieel inbrengen en gelijkwaardig gesprekspartner zijn, hoeven daarmee geen onderdeel te zijn van dit plan. Het woord participatieplan suggereert toch echt anders.
Omwonenden zullen veelal wensen hebben die overlast zullen beperken, dat kost geld. In dit spanningsveld waar de investeerder meer kosten moet gaan maken en de belanghebbende wensen heeft, wordt de doelstelling om inwoners te laten meedoen in de omslag naar..... wel erg schrijnend. Hoe denkt u hiervoor een kader mee te geven die tegenstellingen kan overbruggen, eerlijkheid en gelijkwaardigheid borgen ?
- 16) Onder punt 3 van de randvoorwaarden, bullit 2 wordt aangegeven dat met respect naar inwoners wordt geluisterd. Aansluitend wordt aangehaald dat: inwoners en hun (positieve) inbreng worden serieus genomen. Juist dat woord positieve roept vragen op. Het wekt de indruk dat er niet meer geluisterd zal gaan worden met inwoners die een negatieve inbreng leveren maar wel blijven mee doen, omdat zij bijvoorbeeld tegen een installatie of windmolen zijn bij hun in de buurt. Hoe kunt u dat rijmen met woorden als met respect en luisteren ?
- 17) In dit kader wordt ook aangegeven dat er direct over de negatieve effecten op omwonenden wordt gecommuniceerd. Tegelijkertijd haalt u in een ander stuk aan dat er in de meeste studies geen direct verband wordt aangetoond tussen de gezondheidseffecten en grote windmolens. Die conclusie is nogal voorbarig van uw kant. Hiermee wordt niet over negatieve effecten gecommuniceerd maar gewoonweg ontkent.
Dat mensen wonende nabij windmolens wel degelijk klachten hebben is recentelijk nog eens opgetekend in een artikel in NRC. Juist het niet gehoord worden geeft mensen hierin een machteloos gevoel en ze staan er alleen voor. Willen we in Bronckhorst op deze manier met elkaar omgaan door op voorhand over gezondheidseffecten in de ontkenning te gaan ?
- 18) Over een duidelijk negatief effect wat wel op voorhand is te benoemen wordt gezwegen, nl het vermogenverlies ten gevolge van waardedaling van de woning of zelfs onverkoopbaarheid. Zoals eerder vermeld is, zal een schaderegeling onderdeel moeten uitmaken van dit beleid. Het zal veel nodeloze discussies kunnen voorkomen als die duidelijkheid er vooraf is.
- 19) Hoe verhoud het ruimtelijk afwegingskader zich tot de reguliere bestemmingsplan procedures ?
- 20) Over het ruimtelijk afwegingskader. U benoemt dat het LOP de basis is geweest. Voor het LOP zijn echter andere uitgangspunten gehanteerd bij de vaststelling. Massale installaties in het buitengebied, die alle andere economische activiteiten doorkruisen en inperken waren zeker niet in beeld toen het LOP is vastgesteld. Het LOP als basis is dan ook een verkeerd uitgangspunt en nogal kort door de bocht.
- 21) U vermeld het ruimtelijk spoor en het regionaal koersdocument. Kunt u aangeven wat dit is, waar het ingrijpt op het proces en welke bestuurlijke en wettelijke basis dit heeft ?
- 22) De regie RO gebruikt indicatieve kaarten, kunt u aangeven welke kaart dat is ? Indien de gemeenteraad de routekaart met indicatieve kaarten vaststelt, wordt daarmee een akkoord

gegeven op mogelijk locaties voor grote windmolens ? Wordt daarmee een indicatie op een hard kader ?

Opmerkelijk genoeg is op de bijgeleverde kaart te zien dat het gebied met hoogspanningslijnen als hoogwaardig wordt geklassificeerd (zie punt 20 over onjuist toepassen LOP).

- 23) De meegeleverde kaart over landschapswaardering is onduidelijk een niet gedetailleerd, zodat je als burger moeilijk kunt zien of het ook jouw woonomgeving/ straat betreft waar een grote molen kan komen.
- 24) In deze kaart zijn vooraf een aantal gebieden uitgesloten. Het Nationaal Landschap bijvoorbeeld. In de nota wordt dit niet verder beargumenteerd en gemotiveerd. Voorheen lagen nl in dit gebied geen beperkingen ten aanzien van bedrijvigheid (bv aanvraag Polweg, motercross nabij Delden, uitbreiding stallen). In de kaart is zichtbaar dat ook laagwaardige gebieden onderdeel uitmaken van dat Nationaal Landschap. Uitsluiting van dit gebied benadeeld anderen en dus onterecht en onzorgvuldig.
- 25) Ook stiltegebieden zijn vooraf uitgesloten. Een opmerkelijke omdat zonne energie juist geruisloos is en van windmolens wordt betoogd dat het geluid minimaal is. Om dan een stiltegebied uit te sluiten is vreemd. Tenzij u toch beweert dat het geluid van een koelkast ook in dat gebied te veel is. Uitsluiting benadeeld anderen dus graag uw motivatie. Wat betreft dat geluid: u marginaliseert het geluid van windmolens door het vergelijk met een koelkast. Grootste klacht is echter dat het een permanent geluid is wat altijd op de achtergrond aanwezig is. Indien u hier serieus mee wil omgaan verhoogd u de minimale afstand van een grote molen tot woningen. In Duitsland zijn de eisen veel hoger !
- 26) In de inpassingmatrix is gebruik gemaakt van de cultuurlandschappen kaart met onderscheid in openheid van gebieden. Voor de vestiging van grote windmolens is dit een eigenaardig onderscheid, immers alle ruimte boven de 30 meter boomgrens is open gebied in de gemeente. Juist een gesloten gebied zou voor een grote windmolen een betere plek zijn omdat deze dan effectief niet zichtbaar meer is (alleen op hele grote afstand). In een open landschap wordt de impact van die enorme hoogte van max. 230 meter alleen maar groter. Ik vind de afweging en de keuze voor die cultuurkaart dan ook onjuist. Windmolens vergen in deze een andere afweging als andere lager gelegen initiatieven.
- 27) Over de financiële aspecten wordt niet gerept over het voordeel dat een grondeigenaar kan krijgen door grond te verpachten voor een windmolen. Prijzen die gehanteerd worden zijn ca 30.000 euro per molen per jaar. Bij een 15 jarig contract is de grondeigenaar dus spekkoper. Wordt het genoten voordeel ook terug gegeven aan de omwonenden ? En gaat de gemeente daarvoor haar voorkeursrecht (WVG) uitoefenen eventueel aangevuld met onteigening ? Zo niet hoe kan dit wel verrekend gaan worden ? Kan dat financiële surplus ingebracht worden in het participatieplan ter dekking van schade en vermogensverlies omwonenden ?
- 28) U vermeldt dat in 2020 en 2021 uitgegaan wordt van label B-plan. Is mij onbekend ? Wordt hiermee al op voorhand goedkeuring verleend aan lopende initiatieven ? Welke ?
- 29) Bij participatiespoor: kan toegevoegd worden dat het ingediende project en participatieplan ook al ter inzage wordt gelegd en verplicht omwonenden vooraf per brief geïnformeerd worden. Zodoende kan het college al de reacties van de omgeving meewegen in haar besluit.
- 30) Het document met veel gestelde vragen is zeer onduidelijk qua status. Is dit het voorgestelde beleid of alleen een FAQ voor leken ? Opmerkelijke conclusie is dat alleen biomassa en waterkracht financieel rendabel zijn. In de voorstellen zijn deze 2 bronnen nauwelijks toegelicht. Het gebruik van houtkachels uit eigen houtproductie en zonneboilers kan energiebehoefte fors doen dalen. Ook het creëren van grote waterreservoirs, gevuld door

zonnestroom, te gebruiken bij droogte en voor energieopwekking in daltijden zijn toch concepten die ontwikkeld kunnen worden ?

31) Voor windenergie wordt aangegeven dat 36 MW gecommiteerd is door de gemeente.

Onduidelijk in het stuk blijft of en hoe de gemeente daaraan invulling wil geven. Wel wordt aangegeven dat men 2 grote windmolenparken wil met liefst zo hoog mogelijke molens. De afweging en beleidsrichting, om enerzijds met ca 480 kleinere molens (25 m) op bouwkavels of anderzijds maximaal 12 grote turbines van 230 meter hoogte, wordt niet gemaakt. Wordt nu voorgesteld om 2 molenparken met 12 grote windmolens te plaatsen ? Waarom niet kiezen voor de kleinschalige oplossing van die 480 stuks bij boeren bedrijven en industrieterreinen ? Een keuze ontbreekt, echter impliciet worden wel zones aangeduid waar die grote molens kunnen komen. Daar ben ik tegen en vind het niet corrct naar de burger toe.

32) Mocht u het nog niet opgevallen zijn. Ik ben tegen grote windmolens in het kleinschalige landschap van de Achterhoek.

Met vriendelijke groet,

J.J.P. Groot

Reactie 28

Geachte heer, mevrouw,

In aansluiting op de publicatie van de Verrijkte Routekaart Energieneutraal Bronckhorst 2030 op de website van de gemeente Bronckhorst bijgaand de zienswijze van de Belangenvereniging Varssel op de gepubliceerde stukken.

Allereerst reageren we op Bijlage 9, de gespreksverslagen en wel het Verslag van de geleverde input door de dorpsbelangenorganisaties .

Voor de neutrale lezer zou het goed zijn om te vermelden hoeveel dorpsbelangenorganisaties er zijn in Bronckhorst en hoeveel dorpsbelangenorganisaties er deel hebben genomen aan het gesprek.

Stap 1: het direct uitvoeren van maatregelen die niet omstreden zijn en geen grote impact hebben op ons landschap en geen invloed hebben op de gezondheid van omwonenden. Dit zijn ondermeer het beperken van de energievraag door bijvoorbeeld isoleren en energiezuidige apparatuur en het aanbrengen van pv-panelen op daken. Ook vallen ondermeer het installeren van warmtepompen met verschillende technieken om warmte te genereren en het gebruik van waterkracht onder de direct uit te voeren maatregelen. Kortom het laaghangende fruit.

Stap 2 zijn maatregelen die nog omstreden zijn door bijvoorbeeld de grote impact op het landschap of de nadelige invloeden op de gezondheid van mens en dier. Voordat deze stap ingezet kan worden is gedegen onderzoek noodzakelijk en zal zorgvuldige kaderstelling nodig zijn om deze stap goed te kunnen implementeren. Windturbines met een tiphoogte hoger dan 25 meter vallen allen onder stap 2.

Met deze aanpassing van de routekaart kan er direct worden gestart met goede maatregelen en nemen we nog de tijd om de bezien welke maatregelen nog aanvullend noodzakelijk zijn. Dit biedt tevens de mogelijkheid om gebruik te maken van technologische ontwikkelingen waarmee mogelijk maatregelen genomen kunnen worden met een heel beperkte impact op het landschap en zonder nadelige gevolgen voor de gezondheid van mens en dier.

Graag het bovenstaande toevoegen aan de verslaglegging (Bijlage 9)

Voor wat betreft de Verrijkte Routekaart Energieneutraal Bronckhorst 2030 inclusief de bijlagen hebben we de volgende zienswijze:

1. Eenduidige aanduiding hoogte windturbines, voorstel om overal te spreken van een zogenaamde TIPHOOGTE;
2. Een norm stellen voor de afstand van een windturbine tot een woning of een habitat, bijvoorbeeld 20 x de tiphoogte;
3. Tevens een norm stellen voor het maximale geluidsniveau in de dagsituatie en de nachtsituatie nabij een woning of een habitat;
4. Kleine windturbines uitsluitend toestaan met een tiphoogte van 25 meter;
5. Middelgrote en grote windturbines NIET toestaan (gezien de effecten op de gezondheid EN de onherstelbare schade aan ons landschap);
6. Een duidelijke kaart maken waar eenduidig alle gebieden op aangegeven staan waar wel en niet windmolens mogen komen;
7. Een norm stellen voor de afstand waarop windturbines of een zonnepark vanaf een Laagvliegroute, Radarzones van defensie, Gelders Natuur Netwerk, Groene Ontwikkelingszone, Nationaal Landschap, Gebieden met een bijzondere landschappelijke waarde, Stillegebieden, Natura 2000, Molenbiotopen mogen komen;
8. Duidelijke kaders stellen voor participatie, bijvoorbeeld aantal omwonenden in een cirkel van x km participeren in een initiatief

Daarnaast herhalen wij ons nadrukkelijke advies om een gelaagdheid, een volgorde aan te brengen in de Routekaart. Eerst starten energiebesparing en met onomstreden maatregelen die geen grote impact hebben op ons landschap en geen negatieve effecten op de gezondheid van mens en dier. Het laag hangende fruit. Dan voor stap 2 eerst kennis nemen van ervaringen in binnen- en buitenland met windturbines en de negatieve impact op de gezondheid van mens en dier. Dan heel zorgvuldig kaders stellen voor inpassing van windturbines en ruimte laten voor nieuwe ontwikkelingen met mogelijk geheel andere technologieën. Adaptief beleid.

Wij gaan er vanuit dat de aangepaste Verrijkte Routekaart Energieneutraal Bronckhorst 2030 die aangeboden gaat worden aan de raad ter besluitvorming eerst ter informatie tijdig ter inzage wordt gelegd zodat belanghebbenden er nog kennis van kunnen nemen en hierover tijdens de commissievergadering nog van gedachten kunnen wisselen.

Met vriendelijke groet,

Namens Belangenvereniging Varssele

ir. Rik Hulsman

voorzitter

Reactie 29

Beste lezer,

Het volgende formulier is bij uw organisatie ingediend.

Naam formulier: **Reactieformulier Verrijkte Routekaart Energieneutraal Bronckhorst 2030 (Z107695)**

Referentie: **000000013df8**

Datum en tijdstip: **16-09-2019 22:09 uur**

Uw gegevens

Met dit formulier kunt u reageren op de Verrijkte Routekaart Energieneutraal Bronckhorst 2030. Wij gebruiken uw gegevens uitsluitend voor dit onderwerp. We bewaren ze niet langer dan noodzakelijk.

Uw naam: **Gerdjan Lenselink**

Straatnaam + huisnummer:

Woonplaats: **Hengelo Gld**

E-mailadres:

Wat is uw reactie?:

Ik ben totaal tegen windmolens in ons mooie buitengebied. Plaats ze maar op het industrieterrein. Past ook goed in bestemmingsplan.

Bijlage:

Reactie 30

Beste lezer,

Het volgende formulier is bij uw organisatie ingediend.

Naam formulier: **Reactieformulier Verrijkte Routekaart Energieneutraal Bronckhorst 2030 (Z107695)**

Referentie: **000000013df5**

Datum en tijdstip: **16-09-2019 22:00 uur**

Uw gegevens

Met dit formulier kunt u reageren op de Verrijkte Routekaart Energieneutraal Bronckhorst 2030. Wij gebruiken uw gegevens uitsluitend voor dit onderwerp. We bewaren ze niet langer dan noodzakelijk.

Uw naam: **I.J.M. Seinhorst**

Straatnaam + huisnummer:

Woonplaats: **Laag - Keppel**

E-mailadres:

Wat is uw reactie?: **Bij deze teken ik bezwaar aan tegen het plaatsen van windturbines ten zuiden van de Oude IJssel, tussen Laag-Keppel en Hoog-Keppel.**

Mij is zeer recent ter ore gekomen dat de gemeente Bronckhorst serieus mogelijkheden onderzoekt tot het plaatsen van windturbines langs de Oude IJssel in Laag-Keppel en Eldrik. Als omwonende en belanghebbende behoor ik tijdig, open, transparant en eerlijk te worden geïnformeerd. Tot op heden is dat echter niet gebeurd, door geen enkele partij.

Daarnaast heb ik wettelijke bezwaren welke ik in bijgevoegd document toelicht. Het bestand is te groot om

met dit bericht mee te sturen. Ik verzend het daarom per ommegeaande aan info@bronckhorst.nl o.v.v. mijn naam en bijlage bij 'Reactieformulier Verrijkte Routekaart Energieneutraal Bronckhorst 2030'.

Met vriendelijke groet,
I.J.M. Seinhorst - van Geijn.

U kunt eventueel bijlage(n) meesturen. Met de knop 'Bestand(en) toevoegen' kunt u meerdere bijlagen toevoegen.

Let op: een bestand mag niet groter zijn dan 8Mb en de totale grootte van alle bestanden mag niet meer dan 19Mb zijn.

Zijn uw bestanden te groot om mee te sturen, dan kunt u de bijlage(n) ook mailen aan info@bronckhorst.nl. Vermeld daarbij in elk geval uw (organisatie)naam en 'Bijlage(n) bij Reactieformulier Verrijkte Routekaart Energieneutraal Bronckhorst 2030'.

Bijlage:

Met vriendelijke groet,

SIMform
(Deze email is automatisch gegenereerd)

Bezwaren tegen het plaatsen van windturbines tussen Laag- en Hoog-Keppel.

Mij is zeer recent ter ore gekomen dat de gemeente Bronckhorst serieus mogelijkheden onderzoekt tot het plaatsen van windturbines langs de Oude IJssel in Laag-Keppel en Eldrik. Als omwonende en belanghebbende behoort ik tijdig, open, transparant en eerlijk te worden geïnformeerd. Tot op heden is dat echter niet gebeurd, door geen enkele partij.

Daarnaast blijkt m.i. uit diverse stukken dat windmolens met een hoogte tot 200m niet eens geplaatst mogen worden op die lokatie en wel om de volgende redenen:

- Het aangewezen gebied behoort tot gebieden met een bijzondere landschappelijke waarde, evenals een hoge tot zeer hoge cultuurlandschappelijke waarde,
- De minimale afstand van woningen tot een windturbine van 100 meter hoog dient minimaal 400 meter te bedragen en heeft te maken met geluidsoverlast, slagschaduw en veiligheid. De minimale afstand loopt op naarmate de windturbines groter worden. De afstand tussen de woningen in Laag-Keppel (Dorpsstraat en Olmiuslaan) liggen hemelsbreed <400m. De afstand van de woonboten gelegen aan de Oude IJssel tot de windturbines is nog kleiner en de woning c.q. boerderij aan de Wehlsedijk 2 te Laag-Keppel komt waarschijnlijk binnen max. 200-300m van windmolens te liggen.
Naar ik begrepen heb is de gemeente voornemens windturbines te plaatsen die hoger zijn dan 100m. Daarmee dient de afstand tot woningen dus groter dan hier voornoemd te zijn.
- Een aantal gebieden 'hebben een functie die niet te verenigen is met de inpassing van sommige duurzame opwekkingsvormen. Tot deze gebieden behoort bijvoorbeeld ook een beschermd stadsgezicht', zo valt de lezen in de verrijkte routekaart. De Dorpsstraat in Laag-Keppel heeft een beschermde status. Dat sluit m.i. het plaatsen van windturbines aan de zuidkant van de Oude IJssel t.h.v. Laag - Keppel uit.

[https://www.bronckhorst.nl/document.php?](https://www.bronckhorst.nl/document.php?m=53&fileid=228661&f=b41630d9b485fc446557e7ba2abbc002&attachment=0&p=6241&b=2)

[m=53&fileid=228661&f=b41630d9b485fc446557e7ba2abbc002&attachment=0&p=6241&b=2](https://www.bronckhorst.nl/document.php?m=53&fileid=228661&f=b41630d9b485fc446557e7ba2abbc002&attachment=0&p=6241&b=2)

Op blz 2, 1e alinea wordt verwezen naar 'De landschappelijke waarderingskaart (...) op kaart 1a. Binnen Bronckhorst komen bijzondere landschappelijke gebieden voor, zoals de Halse rug, de landgoederenzone. Deze zijn weergegeven op kaart 1b.'

Deze kaarten, alsook kaart 1 waarnaar in de volgende alinea wordt verwezen, zie ik niet terug in genoemd document. **Waar kan ik die kaarten wel vinden?**

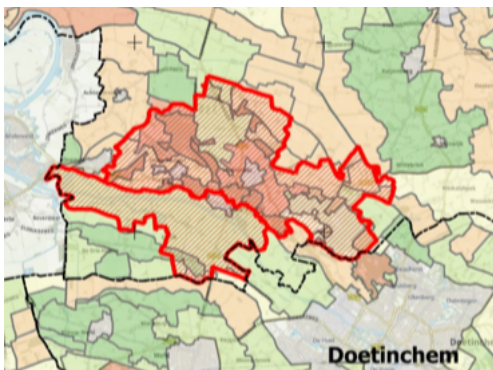
In datzelfde artikel, blz 2 3e alinea staat: 'Zo geldt op grond van deze matrix voor grootschalige ontwikkelingen dat deze niet zijn toegestaan, als het landschap is gekwalificeerd als 'zeer hoog' en 'hoog'. In de als 'middelmatic' aangeduide landschappen, geldt het 'nee, tenzij principe'.

Volgens mij laat de kaart op

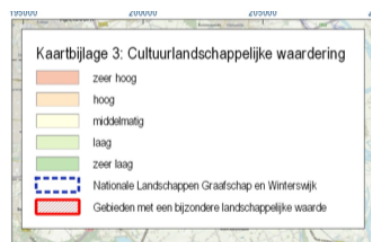
[https://www.bronckhorst.nl/document.php?](https://www.bronckhorst.nl/document.php?m=53&fileid=228667&f=4e874736e0146a915c6455211be2cc8c&attachment=0&p=6241&b=2)

[m=53&fileid=228667&f=4e874736e0146a915c6455211be2cc8c&attachment=0&p=6241&b=2](https://www.bronckhorst.nl/document.php?m=53&fileid=228667&f=4e874736e0146a915c6455211be2cc8c&attachment=0&p=6241&b=2)

niets aan duidelijkheid te wensen over:

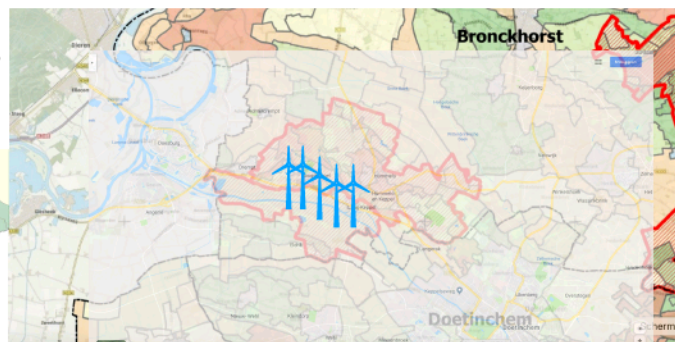
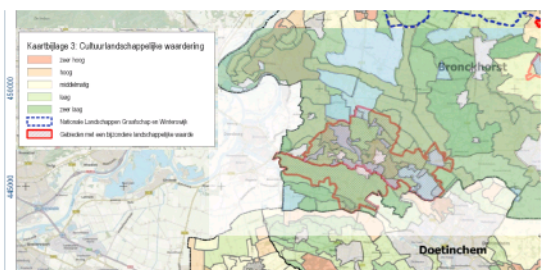

Het gebied rondom de kernen en buitengebieden van Keppel en Eldrik worden aangemerkt als 'gebieden met een bijzondere landschappelijke waarde'.

Leg ik die kaart op GoogleMaps dan valt op dat heel het gebied vanaf de Wehlsedijk tot aan Bevermeer en vanaf Eldrik tot aan de Zomerweg wordt aangemerkt als 'gebieden met een bijzondere

landschappelijke waarde, evenals een hoge tot zeer hoge cultuurlandschappelijke waarde'.

Hoe kun je dan bedenken dat je juist daar, aan de zuidkant van de Oude IJssel tussen de brug in Hoog-Keppel en de brug in Laag-Keppel windturbines met een hoogte van 200m wil plaatsen?

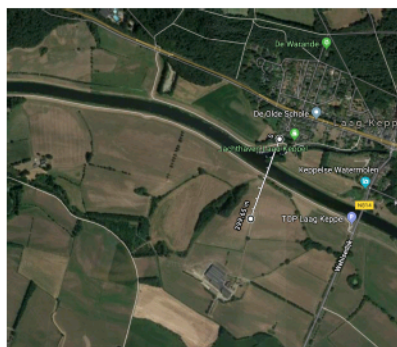
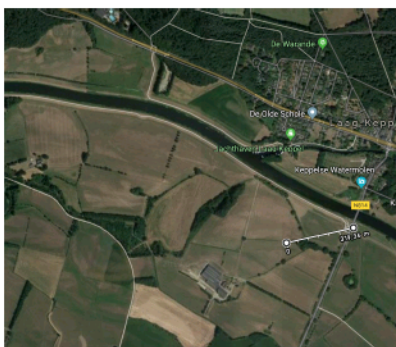
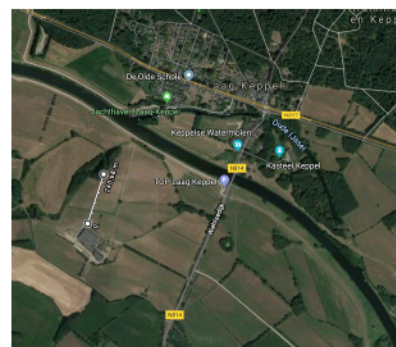
Uit: 'Veelgestelde vragen over bronnen van energie', versie aug 2019 gemeente Bronckhorst: <https://www.bronckhorst.nl/document.php?m=53&fileid=228673&f=da08d97b98b130153ac6c4ad27c26f10&attachment=0&p=6241&b=26>.

6. Waar komen de turbines te staan?

Dat is nog niet bekend. In de provinciale kaarten zijn mogelijke ontwikkelgebieden in beeld gebracht. Eind 2019 zullen we deze kaart verder verfijnen (en daarmee het aantal gebieden verkleinen in een op te stellen kanskaart. **De definitieve locatiekeuze hangt af van de initiatieven die er ontstaan. Deze moeten natuurlijk wel voldoen aan de uitgangspunten en spelregels van de gemeente uitgewerkt in de routekaart en het participatieplan.**

7. Hoe zit het met de veiligheid van de windturbines?

Windturbines moeten aan zeer strenge wettelijke veiligheidseisen voldoen. Hierop wordt getoetst bij de aanvraag en verlening van de vergunningen. Wij houden rekening met de wettelijke en onderzochte veiligheidseisen en plaatsen turbines op gepaste afstand van woningen of andere functies waar mensen verblijven of die gevoelig zijn. **Op basis van de huidige Nederlandse geluidsnormen is de minimale afstand tot een windturbine van 100 meter hoog minimaal 400 meter. Dit loopt op naarmate de windturbines groter worden.**

Uit 'Bronckhorster ruimtelijke afweging bij energie-initiatieven' aug 2019 gemeente Bronckhorst
<https://www.bronckhorst.nl/document.php?m=53&fileid=228661&f=b41630d9b485fc446557e7ba2abbc002&attachment=0&p=6241&b=2>

Blz 2:

'2. Ruimtelijke belemmeringen

Een aantal gebieden hebben een functie die niet te verenigen is met de inpassing van sommige duurzame opwekkingsvormen. Het is daarbij niet altijd mogelijk om de belemmering op te heffen, hier moet dan rekening mee gehouden worden. Dit zijn onder andere: (...)

- Beschermde stads- en dorpsgezichten. (bestemmingsplannen).'

Op de site

https://ruimtelijkeplannen.bronckhorst.nl/plannen/NL.IMRO.1876.SV00001-/NL.IMRO.1876.SV00001-VG01/b_NL.IMRO.1876.SV00001-VG01_4.4.html

staat te lezen dat:

'4.4.1 Beschermd stads- en dorpsgezicht

Deelgebieden: IJsselwaarden, Keppelcomplex, Oude IJssel weiden

(...)

Het gedeelte van Laag-Keppel, ten zuiden van de provinciale weg is in 1993 aangewezen als beschermd dorpsgezicht als bedoeld in de Monumentenwet.

Het gebied heeft sinds de Middeleeuwen een vrijwel ongewijzigde historische stedenbouwkundige structuur. Deze structuur wordt bepaald door de kasteelsituatie met de naastliggende Dorpsstraat als historisch straatdorp met een watermolen (bron: Besluit tot aanwijzing van Laag-Keppel als beschermd dorpsgezicht, 16 april 1993).'

Dit strookt dan toch niet met het plaatsen van windmolens met een ashoogte >80m tussen Hoog- en Laag-Keppel? Bovendien geeft de gemeente dat zelf ook aan in het schema van de 'inpassingsmatrix duurzame energie in Bronckhorst'

(<https://www.bronckhorst.nl/document.php?m=53&fileid=228670&f=b8930ce1211bff3c6e3c7562398c54cd&attachment=0&p=6241&b=2>):

(<https://www.bronckhorst.nl/document.php?m=53&fileid=228670&f=b8930ce1211bff3c6e3c7562398c54cd&attachment=0&p=6241&b=2>):

Inpassingsmatrix Duurzame energie in Bronckhorst ✓ = toegestaan X = niet toegestaan			Kernen		Buitengebied (hoofdlandschapstype)		Landschappelijke waardering	
			Woongebied (bij beschermde stads- of dorpsgezichten geldt voor alle bronnen dat een zware toets door de monumentencie plaatsvindt)	Bedrijfs-terrein	Gesloten en halfopen	Open	Laag/zeer laag	Middelmatig, hoog, zeer hoog
thema	bron	installatie						
Wind								
windkracht horizontale as en verticale as	miniturbine of wokkel < 3 meter ashoogte boven gebouw/bouw-werk	# hinder door slagschaduw voorkomen	✓	✓	✓	✓	✓	✓
windkracht	kleine turbine < 25 meter ashoogte	X	✓	# mogelijk binnen 100 meter van de woning # niet mogelijk in GNN	# mogelijk binnen 100 meter van de woning # niet mogelijk in GNN	✓	✓	✓
windkracht	middelgrote turbine 25 - 80 meter ashoogte vrijstaand op maaiveld	X	X	X	X	X	X	X
windkracht	grote turbine > 80 meter ashoogte, vrijstaand op maaiveld	X	✓	# niet mogelijk in GNN	# niet mogelijk in GNN	✓	# niet binnen een zone van 2 km tov beschermd stads- of dorpsgezicht	# in gebieden met de waardering 'middelmatig', geldt het principe 'neen, tenzij' # niet binnen een zone van 2 km tov beschermd stads- of dorpsgezicht
Biomassa								
mest	mestvergister (één agrarisch bedrijf)	X	✓	✓	✓	✓	✓	✓
mest	collectieve							

Naast bovenstaande punten valt in de 'Verrijkte routekaart Bronckhorst Energieneutraal 2030'

(<https://www.bronckhorst.nl/document.php?m=53&fileid=228655&f=4bce42e67b164b711705f875c9c27879&attachment=0&p=6241&b=2>)

zo mooi te lezen dat de gemeente Bronckhorst hoge eisen stelt aan participatie en lokaal eigenaarschap. Daarnaast staat open en transparante informatie centraal.

Dat betekent m.i. dat omwonenden en belanghebbenden tijdig, open, transparant en eerlijk worden geïnformeerd. Tot op heden is dat echter niet gebeurd, door geen enkele partij. Hoe denk

je als gemeente dan geloofwaardig, transparant en eerlijk over te komen? De basis van vertrouwen is in beginsel beschadigd en zal direct hersteld moeten worden met het luisteren naar en horen van de direct betrokkenen, inwoners van de kernen die dit alles aangaat; Laag-Keppel, Hoog-Keppel en Eldrik.

Participatie

Bij energie-initiatieven stelt de gemeente Bronckhorst hoge eisen aan participatie en lokaal eigenaarschap. Het participatiedoel is 'het sámen doen'. Inwoners, lokale ondernemers en organisaties denken mee en profiteren mee. Ze worden vroegtijdig en met respect bij initiatieven geïnformeerd en betrokken, hebben daadwerkelijk iets te zeggen en kunnen zelf meedoen.

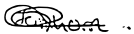
In de handreiking "Participatie als de basis voor de omslag naar een energieneutraal Bronckhorst in

Enkele belangrijke uitgangspunten zijn:

- Open communicatie en transparante informatie staan centraal
- Een aanpak op basis van echte invloed, betrouwbare informatie, wederzijds vertrouwen en eigen initiatief
- We maken de overgang naar inwoners en vertellen een eerlijk verhaal over haalbaarheid, betaalbaarheid, lusten en lasten
- Er is ruimte voor een creatieve en lerende aanpak
- Samenwerk op het gebied van ruimtelijke inpassing. We zorgen voor plussen voor natuur en landschap
- Waar nodig en/of expertise wordt hiervoor
- We zorgen pro-actief voor goede informatie over voortgang en resultaten in de transitie
- Het aanspreekpunt is zichtbaar en helder
- Er komt een Raad van inspiratie met een structureel karakter

Was getekend te Laag - Keppel, 16-09-2019

I.J.M. Seinhorst - van Geijn.

Reactie 31

Beste lezer,

Het volgende formulier is bij uw organisatie ingediend.

Naam formulier: **Reactieformulier Verrijkte Routekaart Energieneutraal Bronckhorst 2030 (Z107695)**

Referentie: **000000013e04**

Datum en tijdstip: **16-09-2019 23:26 uur**

Uw gegevens

Met dit formulier kunt u reageren op de Verrijkte Routekaart Energieneutraal Bronckhorst 2030. Wij gebruiken uw gegevens uitsluitend voor dit onderwerp. We bewaren ze niet langer dan noodzakelijk.

Uw naam: **A.H. Stoltenborg Projectbureau Energie Duurzaam**

Straatnaam +
huisnummer:

■■■■

Woonplaats: **Aalten**

E-mailadres:

■■■■

Wat is uw
reactie?:

Allereerst heb ik een vraag, wat wordt bedoeld met "energieneutraal"? ik vermoed dat bedoeld wordt CO2 neutraal.

Verder constateer ik dat vrijwel alle voorgestelde maatregelen het grondstoffengebruik doet toenemen. De voorgestelde maatregelen zorgen wel lokaal voor het terugdringen van de vraag naar energie en van de broeikasgasemissies (CO2) maar gelijktijdig zorgen ze voor groei van de ecologische voetafdruk. Vermoedelijk neemt ook het (fossiele) energieverbruik toe. Niet hier, maar daar waar de grondstoffen worden gedolven, vervoert en verwerkt tot voor ons bruikbare producten.

Wat ik mis onder maatregelen dat zijn sociale en maatschappelijke innovaties.

Bijvoorbeeld het aanmoedigen van de deelauto en ontmoedigen van privéauto bezit. Als we met 10% minder auto in de straten de mobiliteit kunnen waarborgen dan levert dat een domino-effect van energie-, grondstoffen en ruimtebesparingen op. Op en zelfde manier kan verlichting veranderen van bezit van lampen en lantaarns in en dienst van de lampenproducent. Die zal dan vermoedelijk streven naar zo laag mogelijke kosten en dus naar producten die veel langer meegaan. Ook dat levert besparingen op van grondstoffen, energie en ruimte. etc. ter informatie stuur ik mijn bijlage mee.

U kunt eventueel bijlage(n) meesturen. Met de knop 'Bestand(en) toevoegen' kunt u meerdere bijlagen toevoegen.

Let op: een bestand mag niet groter zijn dan 8Mb en de totale grootte van alle bestanden mag niet meer dan 19Mb zijn.

Zijn uw bestanden te groot om mee te sturen, dan kunt u de bijlage(n) ook mailen aan info@bronckhorst.nl. Vermeld daarbij in elk geval uw (organisatie)naam en 'Bijlage(n) bij Reactieformulier Verrijkte Routekaart Energieneutraal Bronckhorst 2030'.

Bijlage: 2019-08-17 PED Klimaat versus energietransitie .pdf (290.3 KB)

Met vriendelijke groet,

SIMform
(Deze email is automatisch gegenereerd)

Aanzet tot een gesprek/discussie over

Klimaatakkoord versus energietransitie

Als de toevoer van fossiele energie (linker kraan) wordt gereduceerd (tot nul) dan draagt dat bij aan het terugdringen van de klimaatverandering voor het deel waarvoor de mens verantwoordelijk wordt geacht. Klimaatverandering is tevens voor een deel (hoeveel?) verantwoordelijk voor verlies aan biodiversiteit. Stoppen met het gebruik van fossiele brandstoffen remt (mogen we aannemen) de snelheid van verlies aan biodiversiteit en de verandering van het klimaat.

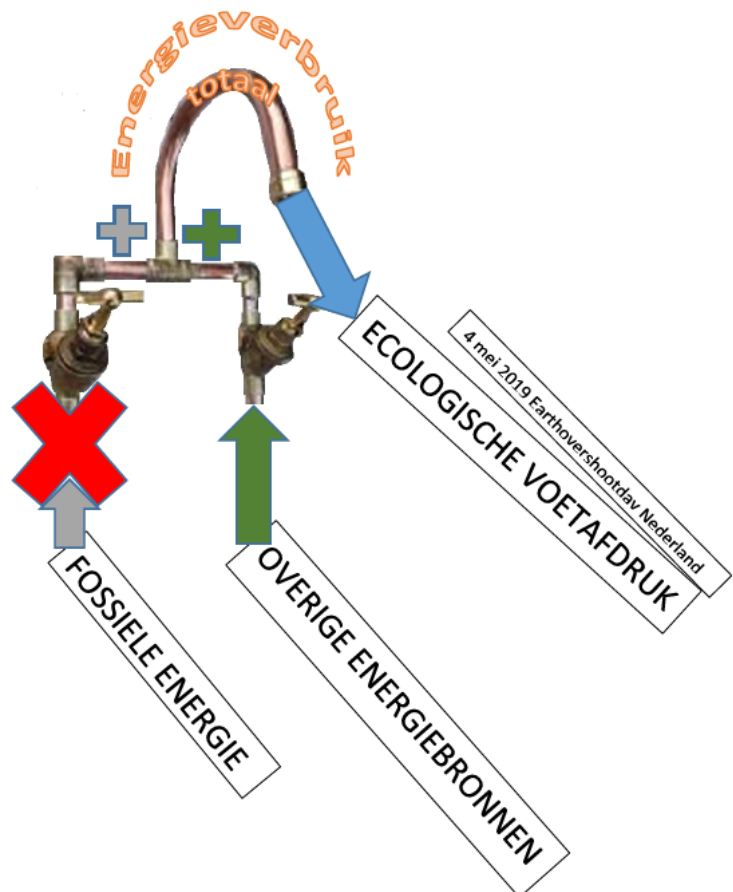
Emissies van broeikasgassen, zoals koolzuurgas (CO₂) en methaan (CH₄), vormen slechts een deel (20% Volgens Professor Schmidt-Bleek www.factor10.de) van het probleem dat we met de energietransitie zouden moeten oplossen. Het uitputten van grondstoffen en ruimte is een veel groter (80%) probleem. Dat roept de vraag op of de huidige focus op klimaatverandering niet te beperkt is.

Het gebruik van fossiele brandstoffen is niet de enige oorzaak van het verlies aan biodiversiteit. Gewasbeschermingsmiddelen (landbouwgif) zijn een andere oorzaak net als het feit dat de mens alsmar meer ruimte voor zichzelf opeist op deze planeet en daarmee per definitie biodiversiteit verdringt.

Op dit moment groeit het gebruik van fossiele energie als ook van duurzame energie wereldwijd. Ons totale energiegebruik is al heel lang zo groot dat dit het ons mogelijk maakt (en dat doen we volop) om grondstoffen en natuurlijke hulpbronnen uit te putten en tevens alsmar meer ruimte voor onszelf op te eisen zodanig dat er voortdurend minder ruimte (te land, te zee en in de lucht) overblijft voor andere soorten (planten en dieren).

Het vooral inzetten op het terugdringen van emissies van broeikasgassen zoals CO₂ lost het probleem van onze ecologische voetafdruk niet op. Ook niet als die emissies tot nul worden gereduceerd.

Als we in absolute zin even veel energie blijven gebruiken, of nog erger, als ons energieverbruik blijft groeien en daarmee het gebruik van grondstoffen en ruimte, zullen we onze aarde blijven uitputten en zullen grondstoffen en ruimte in schaarste blijven toenemen. Tevens kunnen we dan natuurlijke hulpbronnen zoals bossen en visgronden blijven uitputten. Het probleem van uitputting van grondstoffen, natuurlijke hulpbronnen en ruimte (en daarmee biodiversiteit) zal niet stoppen als we in absolute zin evenveel of zelfs meer (zoals nu) energie (en daarmee grondstoffen en ruimte) blijven gebruiken.

Al op 4 mei 2019 had Nederland earthovershootday bereikt (<https://www.overshootday.org/newsroom/country-overshoot-days/>). 29 juli 2019 is wereld overshootday.

Omgerekend naar energieverbruik betekent dit dat Nederland ongeveer 65% meer energie (en daarmee grondstoffen en ruimte) gebruikt dan ecologisch verantwoord.

Kortom hoe meer energie (los van fossiele brandstoffen) we gebruiken hoe groter onze ecologische voetafdruk wordt. Hier hoort een kleine correctie bij. Door technische, sociale en maatschappelijke innovaties 'kunnen' we efficiënter met grondstoffen, natuurlijke hulpbronnen en ruimte omgaan. Echter ook daaraan zitten grenzen. De volgende links zijn de moeite waard om in dit kader kennis van te nemen: <https://www.lowtechmagazine.be/2018/07/kritiek-de-circulaire-economie-roofbouw.html> en <https://www.lowtechmagazine.be/2009/04/wanneer-zijn-de-grondstoffen-op.html>

In andere, minder of anders ontwikkelde, landen wordt naar onze manier van leven gekeken en gezien als nastrevenswaardig (in elk geval delen daarvan). Dat biedt kansen voor innovaties en economie!

Wat we wereldwijd nodig hebben zijn innovaties die het energiegebruik drastisch verminderen. Randvoorwaarde daarbij moet zijn dat ze tevens het grondstoffen- en ruimtegebruik door de mens sterk terugdringen.

Met dit soort innovaties kunnen we onze eigen ecologische voetafdruk in overeenstemming brengen met wat de aarde kan dragen terwijl ze tevens andere landen de mogelijkheid bieden om voetafdrukvergrotende technieken en gebruiken te vermijden of over te slaan.

Wat is nodig?

Allereerst kan een absoluut energieplafond worden ingesteld. Dat plafond kan dan vervolgens stap voor stap zakken totdat een ecologisch verantwoord energiegebruik wordt bereikt.

Innovaties

Veel innovaties die nu worden gesubsidieerd en geïntroduceerd houden niet of nauwelijks rekening met energie-, grondstoffen- en ruimtegebruik en leiden daardoor zelfs vaak tot toename daarvan.

Bij de introductie van bijvoorbeeld het 5G-net worden geen randvoorwaarden aan energie- en grondstoffengebruik gesteld. Hierdoor is te verwachten dat het energie- en grondstoffengebruik ten gevolge van het 5G-net zal verdubbelen ten opzichte van het 4G-net o.a. door de nieuwe datacentra die daarvoor nodig zijn. Maar tevens mag worden verwacht dat er ook meer gebruiksapparatuur, zoals de vele zenders en het aantal (zelfrijdende) elektrische auto's, het energie- grondstoffen- en ruimtegebruik zal doen toenemen. Dat betekent dan een groei-, groei-, groei situatie voor onze voetafdruk. Hoe gaan we dat in de toekomst opvangen? Op de zelfde wijze zal een overdaad aan wind en zonne-energie onze voetafdruk vergroten en eerder verworden tot deel van het probleem dan een oplossing.

Door het terugdringen van de beschikbaarheid van energie creëren we de randvoorwaarde die moet leiden tot technische, sociale en maatschappelijke innovaties zodanig dat met veel minder energie, grondstoffen en ruimte ons hoge welvaarts- en welzijnsniveau kan worden behouden en zelfs verbeteren. Dit moet ons (Achterhoek, Nederland en Europa) een voorsprong opleveren die we vervolgens wereldwijd kunnen uitrollen. Deze innovaties zullen economisch voordelig kunnen zijn en wereldwijd positieve ecologische gevolgen moeten opleveren.

Tonny Stoltenborg, Projectbureau Energie Duurzaam.

Reactie 32

New comment(s) on your survey:

Feedback formulieren

16-09-2019 12:41:11

Bronckhorst - Reactieformulier Verrijkte Routekaart Energieneutraal Bronckhorst 2030 (Z107695) - Uw gegevens

<https://www.bronckhorst.nl/form/reactieformulier-verrijkte-routekaart-energieneutraal-bronckhorst-2030-z107695/uw-gegevens-3-2>

■■■■ Graag wordt ik op de hoogte gehouden van de voortgang op het gebied van plaatsen windmolens in Bronckhorst. B.v.d. Vr groet Rita Oldenhave

Reactie 33

New comment(s) on your survey:

Feedback algemeen

16-09-2019 20:47:49

**Routekaart Energieneutraal Bronckhorst 2030 - Op Morgen, voor ons
klimaat - Home - Gemeente Bronckhorst**

https://www.bronckhorst.nl/home/routekaart-energieneutraal-bronckhorst-2030_46241.html

Geen windmolens in Bekveld en ook niet in de rest van Bronckhorst. Ze
maken veel lawaai en de slagschaduw word je tureluurs van. [REDACTED]

Reactie 34

Van: Henk Mentink [REDACTED]

Verzonden: maandag 16 september 2019 23:38

Aan: Mol, Erik; Kruijck, Eric de; Wissink, Jeanne

CC: [REDACTED]

Onderwerp: Brief met bijlagen betreffende de energietransitie 2030 / Verrijkte Routekaart en toebehoren

Geachte mevrouw Wissink en heren Mol en de Kruik, beste Jeanne, Erik en Eric,

In de bijlagen vindt u onze reactie op ons gezamenlijke gesprek, dat we op 9 september j.l. op het gemeentehuis met u hebben gehad.

Wij gaan er van uit, gezien de serieuze gesprekken die we hebben gevoerd, dat u deze informatie gaat verwerken in de Verrijkte Routekaart, laatste versie. Eveneens zien we de finale versie graag zo spoedig mogelijk tegemoet.

Hartelijke groet,

Henk Mentink

namens *Actiecomité 'Op en Um 't Hengelse Zand - Bronckhorst duurzaam & leefbaar'*

Zelhem, 16 september 2019

Brief Verrijkte Routekaart en bijlagen

Per email aan: dhr. E. Mol, dhr. E. de Kruik en mevr. J. Wissink
Per email aan: de Raadsgriffie (griffie@bronckhorst.nl)
Cc per email aan: B&W en Raadsleden gemeente Bronckhorst.

Betreft: Reactie op gesprek d.d. 9 september 2019, aangaande de Verrijkte Routekaart

Geachte mevrouw Wissink en heren Mol en de Kruik, beste Jeanne, Erik en Eric,

In ons gesprek op 9 september jl. heeft u ons uiteengezet hoe de Verrijkte Routekaart met de bijbehorende bijlagen tot stand zijn gekomen, waarvoor dank. Eveneens heeft u ons om onze mening hierover gevraagd. Wij hebben u gecomplimenteerd met de verbeteringen ten opzichte van de oorspronkelijke Routekaart, m.n. ten aanzien van de leesbaarheid.

Wij hebben echter eveneens aangegeven dat er in de laatst verschenen versie met betrekking tot een aantal cruciale zaken vereiste volledigheid en nauwkeurigheden ontbreken.

U heeft ons gevraagd deze omissies op papier toe te sturen voor 17 september a.s. zodat u deze kunt verwerken in de finale versie van de Verrijkte Routekaart.

Deze versie gaat u aanbieden aan de coalitie op 24 september a.s., zo heeft u ons geïnformeerd. Deze versie zal dan het vertrekpunt vormen voor de besluitvorming in de Raadsvergadering op 31 oktober a.s.

In bijlage 1. Kaderstelling Verrijkte Routekaart en in bijlage 2. Aanvullingen op inpassingsmatrix Bronckhorst hebben wij puntsgewijs weergegeven welke zaken naar onze mening nader uitgewerkt moeten worden.

Daarnaast missen wij:

- de stellingname van de gemeente dat er uitsluitend voor eigen gebruik zal worden opgewekt en dat energie-overproductie vanuit de Gemeente Bronckhorst vermeden zal worden;
- een duidelijk doorrekening van Energieverbruik, Energieopwekking en Energieaankoop binnen de gemeente. Hoe kunnen we anders Energieneutraliteit vaststellen? Dit is allerm minst noodzakelijk omdat Energiebesparing (lager verbruik) een belangrijk speerpunt is (misschien wel de belangrijkste). Een Megawatt besparing is immers gelijk aan een Megawatt opwekking of aankoop. onze uitdrukkelijke eis om een gelaagdheid ofwel volgorde aan te brengen in de keuze voor diverse energievormen.

Dit heeft tot doel prioriteit te geven

-aan het beperken van de energievraag (door b.v. isolatie) en

-aan energievormen die minimale impact hebben op ons landschap en daardoor de hoogste maatschappelijke acceptatie zullen krijgen.

Wij staan niet alleen voor duurzaamheid, maar ook voor leefbaarheid!

Er ontstaat landelijk, maar zeker ook internationaal een heroverweging m.b.t. windmolens op land. Dit als gevolg van de steeds luider wordende

Actiecomité 'Op en Um 't Hengelse Zand - Bronckhorst: duurzaam & leefbaar'

gezondheidsklachten van bewoners t.g.v. overlast veroorzaakt door windmolens (zie bijlage 3. Gezondheidsaspecten).

- een visie t.a.v. een adaptief beleid: Ontwikkelingen op het gebied van duurzame energie gaan momenteel zo snel dat een adaptief beleid noodzakelijk is, zodat (achteraf) foute beslissingen kunnen worden voorkomen.
- de communicatie met de burgers. Ondanks uw gesprekken met diverse partijen in de afgelopen zomer, bereikt u de betrokken inwoners naar onze mening onvoldoende. Dit wijten wij aan het feit dat u onze suggesties in de handreikingen van 16 april j.l. m.b.t. het informatietraject niet ter hand heeft genomen.
Hoe wilt u participatie en acceptatie bewerkstelligen zonder kwalitatief goed te communiceren? Bij het glasvezelproject is dit wel goed gegaan. Waarom doet u dit bij deze veel complexere en meer ingrijpende energietransitie niet?
- zoals besproken, hoe gaat u om met huiseigenaren die wel een woning in de gemeente hebben, maar hier niet permanent wonen. Dikwijls gaat het om mensen uit het westen van het land die geïnvesteerd hebben met oog op recreatieve belangen. U gaf aan dat het gaat om circa 250 huiseigenaren.
- duidelijkheid in de Verrijkte Routekaart over kleine windmolens. Is het juist dat u kleine windmolens wilt toestaan met een tiphoogte van 40 meter? We realiseren ons dat deze hoogte overeenkomt met de hoogte van een doorsnee kerktoren, hetgeen absoluut niet klein is. Wij stellen voor maximaal 25 meter tiphoogte voor kleine windmolens. Zoals dat ook in andere delen van het land (bv. Friesland) gepropageerd wordt.

Wij willen u er nogmaals op attenderen dat u zonder duidelijke norm- en kaderstellingen in de Verrijkte Routekaart in ongekende problemen zult komen, enerzijds met initiatiefnemers, anderzijds met bewoners. Juridisch heeft u geen enkel verweer als u geen duidelijke kaders stelt. Uiteindelijk zal de schade hiervan in welke vorm dan ook ten laste komen van de bewoners van Bronckhorst. Er zullen absoluut onnodige spanningen ontstaan daar waar bewoners niet samen tot verduurzaming komen. Daarom is het **nu** van belang om een kader te formuleren (zie bijlage 1).

Graag zouden wij z.s.m. van u vernemen wat er met onze input wordt gedaan en of u daadwerkelijk voornemens bent onze aanbevelingen op te nemen in de laatste versie van de Verrijkte Routekaart.

Daar de tijd tussen 24 september, 10 oktober (Commissievergadering) en 31 oktober (Raadsvergadering) zeer beperkt is, zijn wij ongerust over deze procesgang.

Wij gaan er vanuit dat de complete versie van de verrijkte routekaart die voor besluitvorming aangeboden wordt aan de raad EERST ter informatie ter inzage wordt gelegd zodat belanghebbenden hier tijdig kennis van kunnen nemen.

Wellicht heeft u gisteren het 4 pagina tellende artikel 'Opeens stond die windmolen in de tuin' in NRC gelezen. Dit om nogmaals aan te geven dat het thema zeer actueel is vanwege de kenteringen die momenteel aan de orde zijn. We voegen het voor u bij in bijlage 4.

Hartelijke groet,

Actiecomité 'Op en Um 't Hengelse Zand - Bronckhorst: duurzaam & leefbaar'
Herman Koster - Rik Hulsman - Henk Mentink - Margriet van Velde

Bijlage 1: Kaderstelling Verrijkte Routekaart

16 september 2019

Besten,

In ons overleg van 9 september jl. is ook de visie en de kaderstelling van de Verrijkte Routekaart aan de orde gekomen.

Wij hebben duidelijk gemaakt dat de Verrijkte Routekaart alle ruimte biedt voor onwenselijke initiatieven. Initiatieven die dan niet meer tegen gehouden kunnen worden.

Daarom is het van wezenlijk belang om een visie en een kader in de routekaart op te nemen, zodat ongewenste initiatieven geen doorgang kunnen vinden.

We hebben één en ander besproken, en u heeft ons actiecomité uitgenodigd om met een opzet te komen.

Onderstaand de aspecten die in de routekaart vorm moeten krijgen.

De kaart

In de kaart (Bijlage 5. Waardering bijzondere gebieden, Cultuurlandschappelijke waardering) staan rood-omlijnde gebieden getekend, waar geen initiatieven ontplooid kunnen worden.

1. De kaart is niet compleet. Bv. vliegroutes, en waterwingebieden zijn niet rood-omlijnd ingetekend. Het is van belang dit wel te doen. Dan kan ook het nationaal landschap rood-omlijnd worden. Wanneer een onderscheid tussen windmolens en solar wenselijk is, kan dat in aparte kleuren aangegeven worden.
2. De rode omlijning is een grens, waarbinnen geen initiatieven ontplooid worden. Onze vraag: mag dat 'net buiten de rode lijn' wel? Oftewel: zoals het nu lijkt kan aan de rand van een hoogwaardig natuurgebied een initiatief gerealiseerd worden. Ons voorstel: geef expliciet aan op welke afstand van de grens u een project mogelijk acht. (Voorbeeld: een windmolen dient '12 keer de tiphoogte' afstand te hebben tot de rode lijn).
3. In de routekaart wordt bij 'windmolens' af en toe melding gemaakt van de maximale ashoogte. Soms ook niet. Of het is onduidelijk of 'tiphoogte' of 'ashoogte' bedoeld wordt. Voor de eenduidigheid adviseren wij u in alle genoemde gevallen de tiphoogte te vermelden.
4. De minimale afstanden tot natuurgebieden hebben wij onder punt 2 benoemd. Daarnaast is het van belang om bij solarparken en windmolens ook de minimale afstand tot woningen/bedrijfspanen e.d. te benoemen. Graag in termen van 'aantal keer de tiphoogte'.
5. De verrijkte routekaart spreekt over 'geen solistische windmolens', wel 'parken'. Het begrip 'park' is niet gedefinieerd. Het is goed om dat wel te doen. (Bijvoorbeeld: 'een windmolenpark is een aaneengesloten opstelling die bestaat uit minimaal 6 windmolens met een tiphoogte van 200+ meter, of ... Anders geformuleerd kan ook: 'een aaneengesloten opstelling van windmolens waarbij de opgetelde tiphoogte bv. 1200 meter of meer is).
6. 'Burgerparticipatie in financiële' zin is niet gedefinieerd. Eén bewoner die enkele miljoenen investeert, is natuurlijk geheel iets anders dan bv. 600 bewoners die ieder met €4.000 participeren. Het is dus van belang de criteria te benoemen.

7. De 'cultuurlandschappelijke waardering' is in kleuren aangegeven op de kaart. Wie bepaalt dit? Kan dit tussentijds wel/niet veranderd worden? Het is belangrijk om dit sluitend en toekomstvast te definiëren.
8. Het is belangrijk dat er eisen gesteld worden aan de initiatieven. Zoals een Bewoners Effect Rapportage (BER) waarin de gevolgen voor de bewoners en leefbaarheid expliciet worden gemaakt. Deze BER dient opgesteld te worden door een onafhankelijke partij. Dus niet door de initiatiefnemer zelf of een door hem aangewezen partij.

Indien er geen of onvoldoende kaders worden gesteld, kunnen initiatiefnemers hun plannen afdwingen en doordrukken. Waarbij inwoners en gemeente uiteindelijk aan het kortste eind trekken. Dat willen we niet. Daarvoor is ons landschap en onze leefomgeving te waardevol, en de saamhorigheid in deze streek te groot.

Voor de normering en kaderstelling dringen wij aan op het meenemen van de ervaringen in binnen- en zeker ook buitenland. Met name gericht op de gezondheidseffecten. Uit ervaringen en literatuur blijkt inmiddels zonneklaar dat laag frequent geluid en drukgolven tot op grote afstand de gezondheid aantast. Dat is precies de reden waarom onder meer in Denemarken, Duitsland en Polen de normen enorm zijn aangescherpt, en projecten zelfs stil zijn gelegd.

Noodzakelijke aanvullingen van de matrix door 'Actiecomité Op en Um 't Zand'

X = niet toegestaan

thema	bron	installatie	Kernen		Buitengebied (hoofdlandschapstype)		Laag/zeer laag	Landschappelijke waardering Middelmatig, hoog, zeer hoog
			Woongebied	Bedrijventerrein	Gesloten en halfopen	Open		

ZON

panelen op de grond buiten het bouwvlak in het buitengebied tot en met 2 megawatt.

X, indien de afstand tot een woning of gevoelige habitat minder is dan # meter ivm geluid omvormers

X, indien de afstand tot een woning of gevoelige habitat minder is dan # meter ivm geluid omvormers

X, indien de afstand tot een woning of gevoelige habitat minder is dan # meter ivm geluid omvormers

X, indien de afstand tot een woning of gevoelige habitat minder is dan # meter ivm geluid omvormers

panelen op de grond buiten het bouwvlak in het buitengebied tot en met 2 megawatt.

X, indien de landschappelijke waardering hoog of zeer hoog is

WIND

BIJ ALLE TOEPASSINGEN EENDUIDIG AANGEVEN DE TIPHOOGTE VANAF HET MAAIVELD
 BIJ ALLE WINDTURBINES AANGEVEN AFSTAND # * DE TIPHOOGTE VANAF EEN WONING OF EEN BEDRIJFSWONING, bijvoorbeeld 12 x de tiphoogte
 BIJ ALLE WINDTURBINES AANGEVEN AFSTAND # * DE TIPHOOGTE VANAF EEN LANDSCHAPSTYPE EN EEN LANDSCHAPPELIJKE WAARDERING
 BIJ DE BEPALING VAN DE AFSTANDEN REKENING HOUDEN MET GEZONDHEIDSASPECTEN (BER) EN GELUID VAN DE WINDTURBINES
 DEFINITIE MAKEN VAN EEN WINDTURBINEPARK, dit zijn bijvoorbeeld minimaal x windturbines geplaatst in gebied van x m2 op x afstand van elkaar
 DE COMPLEXITEIT PLEIT ERVOOR OM 1 KAART TE MAKEN MET DAARIN AANGEGEVEN DE GEBIEDEN WAAR WEL KLEINE EN GROTE WINDTURBINES KUNNEN KOMEN

kleine turbine < 25 meter
TIPhoogte

X	X, indien de afstand tot een woning minder is dan # * de tiphoogte en het geluidsniveau gedurende de dag < # dB en nacht < # dB	X, indien de afstand tot een woning minder is dan # * de tiphoogte en het geluidsniveau gedurende de dag < # dB en nacht < # dB	X, indien de afstand tot een woning minder is dan # * de tiphoogte en het geluidsniveau gedurende de dag < # dB en nacht < # dB	X, indien de afstand tot een woning minder is dan # * de tiphoogte en het geluidsniveau gedurende de dag < # dB en nacht < # dB	X, indien de afstand tot een woning minder is dan # * de tiphoogte en het geluidsniveau gedurende de dag < # dB en nacht < # dB
---	---	---	---	---	---

Noodzakelijke aanvullingen van de matrix door 'Actiecomité Op en Um 't Zand'

X = niet toegestaan

thema	bron	installatie	Kernen		Buitengebied (hoofdlandschapstype)		Landschappelijke waardering	
			Woongebied	Bedrijventerrein	Gesloten en halfopen	Open	Laag/zeer laag	Middelmatig, hoog, zeer hoog
		kleine turbine < 25 meter TIPhoogte	X	X, indien de afstand tot een Laagvliegroute, Radarzones van defensie, Gelders Natuur Netwerk, Groene Ontwikkelingszone, Nationaal Landschap, Gebieden met een bijzondere landschappelijke waarde, Stiltegebieden, Natura 2000, Molenbiotopen minder is dan # * de tiphoogte en het geluidsniveau gedurende de dag < # dB en nacht < # dB	X, indien de afstand tot een Laagvliegroute, Radarzones van defensie, Gelders Natuur Netwerk, Groene Ontwikkelingszone, Nationaal Landschap, Gebieden met een bijzondere landschappelijke waarde, Stiltegebieden, Natura 2000, Molenbiotopen minder is dan # * de tiphoogte en het geluidsniveau gedurende de dag < # dB en nacht < # dB	X, indien de afstand tot een Laagvliegroute, Radarzones van defensie, Gelders Natuur Netwerk, Groene Ontwikkelingszone, Nationaal Landschap, Gebieden met een bijzondere landschappelijke waarde, Stiltegebieden, Natura 2000, Molenbiotopen minder is dan # * de tiphoogte en het geluidsniveau gedurende de dag < # dB en nacht < # dB	X, indien de afstand tot een Laagvliegroute, Radarzones van defensie, Gelders Natuur Netwerk, Groene Ontwikkelingszone, Nationaal Landschap, Gebieden met een bijzondere landschappelijke waarde, Stiltegebieden, Natura 2000, Molenbiotopen minder is dan # * de tiphoogte en het geluidsniveau gedurende de dag < # dB en nacht < # dB	X, indien de afstand tot een Laagvliegroute, Radarzones van defensie, Gelders Natuur Netwerk, Groene Ontwikkelingszone, Nationaal Landschap, Gebieden met een bijzondere landschappelijke waarde, Stiltegebieden, Natura 2000, Molenbiotopen minder is dan # * de tiphoogte en het geluidsniveau gedurende de dag < # dB en nacht < # dB
		grote turbine > 80 meter TIPhoogte solo geplaatst	X	X	X	X	X	X
		grote turbine > 80 meter TIPhoogte geplaatst in een windturbine-park	X	X, indien de afstand tot een Laagvliegroute, Radarzones van defensie, Gelders Natuur Netwerk, Groene Ontwikkelingszone, Nationaal Landschap, Gebieden met een bijzondere landschappelijke waarde, Stiltegebieden, Natura 2000, Molenbiotopen minder is dan # * de tiphoogte en het geluidsniveau gedurende de dag < # dB en nacht < # dB	X, indien de afstand tot een Laagvliegroute, Radarzones van defensie, Gelders Natuur Netwerk, Groene Ontwikkelingszone, Nationaal Landschap, Gebieden met een bijzondere landschappelijke waarde, Stiltegebieden, Natura 2000, Molenbiotopen minder is dan # * de tiphoogte en het geluidsniveau gedurende de dag < # dB en nacht < # dB	X, indien de afstand tot een Laagvliegroute, Radarzones van defensie, Gelders Natuur Netwerk, Groene Ontwikkelingszone, Nationaal Landschap, Gebieden met een bijzondere landschappelijke waarde, Stiltegebieden, Natura 2000, Molenbiotopen minder is dan # * de tiphoogte en het geluidsniveau gedurende de dag < # dB en nacht < # dB	X, indien de afstand tot een Laagvliegroute, Radarzones van defensie, Gelders Natuur Netwerk, Groene Ontwikkelingszone, Nationaal Landschap, Gebieden met een bijzondere landschappelijke waarde, Stiltegebieden, Natura 2000, Molenbiotopen minder is dan # * de tiphoogte en het geluidsniveau gedurende de dag < # dB en nacht < # dB	X, indien de afstand tot een Laagvliegroute, Radarzones van defensie, Gelders Natuur Netwerk, Groene Ontwikkelingszone, Nationaal Landschap, Gebieden met een bijzondere landschappelijke waarde, Stiltegebieden, Natura 2000, Molenbiotopen minder is dan # * de tiphoogte en het geluidsniveau gedurende de dag < # dB en nacht < # dB

Noodzakelijke aanvullingen van de matrix door 'Actiecomité Op en Um 't Zand'

X = niet toegestaan

thema	bron	installatie	Kernen		Buitengebied (hoofdlandschapstype)		Landschappelijke waardering	
			Woongebied	Bedrijventerrein	Gesloten en halfopen	Open	Laag/zeer laag	Middelmatig, hoog, zeer hoog
BIOMASSA								
	mest	mestvergister (één agrarisch bedrijf)		X, indien de afstand van de geurcirkel of een uitstootcirkel van schadelijke stoffen tot een woning of een gevoelige habitat minder is dan # meter	X, indien de afstand van de geurcirkel of een uitstootcirkel van schadelijke stoffen tot een woning of een gevoelige habitat minder is dan # meter	X, indien de afstand van de geurcirkel of een uitstootcirkel van schadelijke stoffen tot een woning of een gevoelige habitat minder is dan # meter	X, indien de afstand van de geurcirkel of een uitstootcirkel van schadelijke stoffen tot een woning of een gevoelige habitat minder is dan # meter	X, indien de afstand van de geurcirkel of een uitstootcirkel van schadelijke stoffen tot een woning of een gevoelige habitat minder is dan # meter
	houtachtig, biodeiesel of biogas	warmte kracht koppeling ter grootte zeecontainer	X, indien de afstand van de geurcirkel of een uitstootcirkel van schadelijke stoffen tot een woning of een gevoelige habitat minder is dan # meter	X, indien de afstand van de geurcirkel of een uitstootcirkel van schadelijke stoffen tot een woning of een gevoelige habitat minder is dan # meter	X, indien de afstand van de geurcirkel of een uitstootcirkel van schadelijke stoffen tot een woning of een gevoelige habitat minder is dan # meter	X, indien de afstand van de geurcirkel of een uitstootcirkel van schadelijke stoffen tot een woning of een gevoelige habitat minder is dan # meter	X, indien de afstand van de geurcirkel of een uitstootcirkel van schadelijke stoffen tot een woning of een gevoelige habitat minder is dan # meter	X, indien de afstand van de geurcirkel of een uitstootcirkel van schadelijke stoffen tot een woning of een gevoelige habitat minder is dan # meter
	houtachtig	biomassa-centrale op bedrijventerrein		X, indien de afstand van de geurcirkel of een uitstootcirkel van schadelijke stoffen tot een woning of een gevoelige habitat minder is dan # meter	X, indien de afstand van de geurcirkel of een uitstootcirkel van schadelijke stoffen tot een woning of een gevoelige habitat minder is dan # meter	X, indien de afstand van de geurcirkel of een uitstootcirkel van schadelijke stoffen tot een woning of een gevoelige habitat minder is dan # meter	X, indien de afstand van de geurcirkel of een uitstootcirkel van schadelijke stoffen tot een woning of een gevoelige habitat minder is dan # meter	X, indien de afstand van de geurcirkel of een uitstootcirkel van schadelijke stoffen tot een woning of een gevoelige habitat minder is dan # meter

WATERSTOF OPNEMEN IN MATRIX

VEILIGHEIDSZONE OM AFSTAND TE BEPALEN AFHANKELIJK VAN DE OMVANG VAN DE OPSLAGCAPACITEIT

Bijlage 3: Gezondheidsaspecten, zomaar enkele voor zichzelf sprekende artikelen

*** 22-3-2018 Medisch contact**

<https://www.medischcontact.nl/nieuws/laatste-nieuws/artikel/windmolens-maken-wel-degelijk-ziek.htm>

*The day will come when man will have to fight noise as inexorably as cholera and the plague.
Nobelprijswinnaar Robert Koch, honderd jaar geleden*

Chronisch slaapttekort bij kinderen remt de ontwikkeling van hun hersenen

*** October 2017 University of Illinois**

<http://en.friends-against-wind.org/health/impact-of-wind-turbines-on-suicide>

"Exploiting over 800 utility-scale wind turbine installation events in the United States from 2001-2013, I show robust evidence that wind farms lead to significant increases in suicide."

***Maart 2012**

<http://tegenwindn33.nl/gezondheid.html>

Hun paradijsje is nu verwoest door de komst, 12 jaar geleden, van een moderne kleine Enercon windmolen (0.3 MW) op 170 meter van hun woning. Zij doen al 12 jaar geen oog meer dicht. Ze liggen tegenwoordig op een matras in de woonkamer om tenminste nog 2 uurtjes per nacht te kunnen slapen, in de slaapkamer lukt dat al lang niet meer. Zelfs wanneer ze niet draaien dan zit het geluid als het ware in hun hoofd gebeiteld.

<http://tegenwindn33.nl/Laagfrequent%20geluid,%20gezondheid%20en%20windmolens.pdf>

Na een groot aantal klachten van mensen die naast windmolenparken wonen, heeft de Amerikaanse dokter Nina Pierpont een onderzoek gestart en haar bevindingen vastgelegd in een boek, dat dezelfde titel draagt als haar ontdekking: het WindTurbine Syndroom. 1)

Overal ter wereld wordt haar onderzoek gedragen door de bevindingen van andere wetenschappers en artsen. Deze deskundigen adviseren totdat een wereldwijd onderzoek alle risico's in kaart heeft gebracht, molens slechts te plaatsen op een afstand van MINIMAAL 2 kilometer van woningen.

Minder bekend maar zeker zo belangrijk is het onderzoek dat de Portugese Marianne Alves Pereira heeft gedaan naar de gevolgen van laagfrequent geluid. Haar onderzoeksresultaten over een periode van ruim 30 jaar bewijzen dat dit onhoorbare geluid de oorzaak is van de ziekte VAD: vibro acoustic disease. 2.)

Hierbij ontstaat een vaatverdikking in het weefsel rondom het hart en de bloedvaten, die kan leiden tot problemen van hartfalen met zelfs de dood tot gevolg. Omdat de ziekte gaat niet gepaard met duidelijke klachten en zich alleen ontwikkelt als mensen LANGDURIG en INTENS worden blootgesteld aan laagfrequent geluid, maakt dat het gevaar des te groter en is de vergelijking met de gezondheidsrisico's van b.v. langdurig roken of werken met asbest gerechtvaardigd.

<http://tegenwindn33.nl/Geluidsoverlast%20windmolens.pdf>

*Onderzoek windpark Rhede (Dld) Onderzoek van de Rijks Universiteit Groningen *) naar het windpark bij Rhede (Dld) geeft aan dat men tot op 2 km afstand nog geluidsoverlast kan ervaren. Er is gemeten bij molens met een ashoogte van 98 meter en een rotordiameter van 70 meter. Totale hoogte 133 meter.*

*** 8 juni 2014**

<https://www.windturbinesyndrome.com/2014/prominent-danish-professor-sacked-for-criticizing-wind-industry-censorship/?var=wt>

***Pierpont, Wind Turbine Syndrome**

<https://waubrafoundation.org.au/resources/wind-turbine-syndrome-executive-summary/>

1) Wind turbines cause wind turbine syndrome. We know this because people have symptoms when they are close to turbines and the symptoms go away when they are away from turbines. The study families themselves figured out that they had to move away from turbines to be rid of their symptoms, and nine out of ten have moved. Some sold and some abandoned their homes.

https://www.geenwindmolensbijwoonwijken.nl/risico_en_klachten_van_windmolens

WINDTURBINES: EEN BEDREIGING VOOR UW GEZONDHEID

Slagschaduw

Slagschaduw geeft het effect van een knipperende lamp. Kijk op Youtube: slagschaduw in een huis in Leidschendam. Een filmpje van de windmolens bij Deventer vind u onderaan deze pagina.

Elke windmolen heeft een groot knipperend licht, wit en rood wat tot in de verre omtrek te zien is.

<https://www.climategate.nl/2015/06/windmolens-in-de-buurt-van-woningen-hoe-veilig-is-dat/>

Een grote leverancier van windturbines (Vestas) heeft in zijn handboek voor onderhoudsmonteurs de volgende zinsnede staan (vertaald uit het Engels):

Verblijf niet binnen een straal van 400m (1300ft) van de turbine tenzij het echt nodig is. Als u een werkende turbine vanaf de grond moet inspecteren, ga dan niet onder de rotors staan maar observeer de rotor vanaf de voorkant.

Als een onderhoudsmonteur zich zo min mogelijk binnen een straal van 400 meter van een werkende turbine moet begeven, hoe kan een turbine dan veilig midden op een industrieterrein geplaatst worden? En deze: in het onderzoek van RIVM getiteld 'Windturbines: invloed op de beleving en gezondheid van omwonenden' staat: Behalve onder de rotor is er ook buiten de rotordiameter een kans op ongelukken: een rotorblad kan breken en weggeslingerd worden. De maximale afstand waarover een afgebroken bladtip of een stuk ijs kan worden weggeslingerd is ongeveer 500 meter (uitgaande van windturbine met 80 m masthoogte, 40 m wielengte, rotor draait met 18 omwentelingen per minuut). Uit: Class II Item no.: 964106.R00 2007-06-29 Mechanical Operating and Maintenance Manual V90 – 3.0 MW, VCRS 60 Hz

<https://www.mo.be/analyse/zijn-de-vlaamse-normen-voor-windmolens-strenger-dan-elders>

*** 5 januari 2018**

<http://actiegroepwindturbines.nl/documenten/publicaties/A.W.B.%20website,%20Reactie%20beantwoording%20art.%2044%20vragen%20Windpark%20Greenport%20Venlo%20d.d.%20INTERNATIONAAL>

Internationaal wordt gepleit voor voldoende afstand tussen windturbines en woonbebouwing. Hier enkele voorbeelden (er zijn er veel meer):

Bayern De Landesregierung van Bayern heeft in november 2014 bepaald dat de afstand tot woonbebouwing minimaal 10x de hoogte van de windturbine moet zijn (dit dus in afwijking van de Duitse norm). Dus bij een windturbine van 200 meter, 2 kilometer.

Polen Polen heeft in juli 2016 ook bepaald dat de afstand tot woonbebouwing minimaal 10x de hoogte van de windturbine moet zijn: "Das polnische Institut für Volksgesundheit (PIZP-PZH) hatte eine Empfehlung ausgesprochen, dass Windparks mindestens 2 Kilometer von der Wohnbebauung entfernt stehen sollten. Dazu hatte die oberste Gesundheitsbehörde Polens eine Überprüfung von fast 500 Artikel umfassenden, aktuellen wissenschaftlichen Publikationen vorgenommen und beruft sich außerdem auf das Vorsorgeprinzip, welches Teil des EU-Rechts ist."

Nordrhein-Westfalen De nieuwe Landesregierung van Nordrhein-Westfalen heeft in september 2017 besloten dat de afstand tot woonbebouwing minimaal 1500 meter moet zijn. Daarbij moet opgemerkt worden dat er GEENSZINS sprake is van "een richtafstand, een vuistregel", zoals het college ten onrechte stelt in haar beantwoording van vraag 16. Dit is bindend en heeft voor Nordrhein-Westfalen grote gevolgen: "Experten und Politiker erwarten, dass die neuen Regelungen die zur Verfügung stehende Fläche für Windenergieprojekte um 80 bis 90 Prozent reduzieren könnte." Momenteel vindt de parlementaire behandeling plaats, naar verwachting wordt een en ander begin 2018 bindend.

Engeland Bij het parlement ligt het voorstel (bill) de afstand tot woonbebouwing voor windturbines vanaf 150 m hoogte vast te stellen op 3 kilometer.

Denemarken In Denemarken heeft de regering eind 2013 een opdracht verstrekt aan het kankeronderzoeksinstituut Kraeftens Bekaempelse om een big data- onderzoek te verrichten naar mogelijke gezondheidsgevaaren door windturbines, met name vanwege het infrason geluid. In het voorjaar van 2018 zullen de eerste resultaten worden bekend gemaakt. Dat heeft ook te maken met hetgeen bij een nertsfarm in Vildbjerg (Denemarken) gebeurde op 06.12.2013 alsmede met de gezondheidsproblemen die zich al eerder voordeden bij een struikenkweker in Holbaek (op het eiland Seeland in Denemarken), waardoor meerdere vrouwelijke medewerkers ontslag namen vanwege veelvuldige hoofdpijn en menstruatieproblemen. Dit alles haalde uitvoerig de pers en werd ook besproken in het Deense parlement*. Inmiddels waren er in Denemarken ook al meer dan 500 burgerinitiatieven tegen windturbineprojecten. 05.01.2018.pdf

INFRASOON GELUID Initiatiefnemer en gemeente kijken alleen naar de wettelijke normen, infrason geluid wordt genegeerd en laagfrequent geluid* wordt onvoldoende meegenomen. En bij windturbines gaat het juist om laagfrequent en infrason geluid. Terwijl je zou kunnen zeggen dat het "gewone geluid" (wettelijke normen) hinderlijk is, wordt bij het infrason geluid van windturbines geconcludeerd dat het schadelijk is voor de gezondheid. En wel zo schadelijk dat uit diverse rapporten blijkt, dat zo'n 30% van de omwonenden binnen een cirkel van 2 km (blijvende) gezondheidsschade oploopt.

Tot zo'n 25 km kan het infrason geluid van moderne windturbines worden waargenomen.

* **25-04-2019 Omroep GLD**

<https://www.omroepgelderland.nl/nieuws/2406399/Strijd-om-windmolenpark-Netterden-Het-is-leven-en-laten-leven>

NETTERDEN - Netterden, een klein dorp met enkele honderden inwoners, diep verscholen in het Achterhoekse coulisselandschap. Twee stappen het dorp uit en je staat in Duitsland. Jarenlang leefden de inwoners in alle rust. Ze gingen gewoon naar de kerk, de voetbal en het dorpsfeest. **Maar die rust is de afgelopen jaren veranderd in onvrede.**